

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXVII
Књига 55

Нови Сад, март 1995
Број 3

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Др Милутин Срдић

Карактер и дејство одлука уставних
судова / 59

Мр Драган Голубовић

Уговор о франшизингу у пословној
пракси / 69

РАСПРАВЕ

Др Милорад Живановић

Поступак поводом преиначења тужбе / 81

Милан Васић

Ванредна измена правоснажног решења
о прекршају због одлуке о новчаној
казни / 86

ХРОНИКА / 90

ПРАКСА

Радно право / 92 — Извршни поступак / 92 — Управно право / 94

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора АКВ / 96



Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

ARTICLES

Milutin Srdić, Ph.D.

Character and effect of judgments rendered
by constitutional courts / 59

Dragan Golubović, LL.M.

Contract on franchising in business
practice / 69

DISCUSSIONS

Milorad Živanović, Ph.D.

Procedure upon an amended claim / 81

Milan Vasić

Extraordinary modification of a binding
judgment passed upon an infraction
perpetrator due to the decision on
monetary punishment / 86

CHRONICLE / 90

CASE LAW

Labor Law / 92 — Enforcement Proceedings / 92 — Administrative Law / 94

NOTICES

From the meeting of the Managing Board of the Voivodina Bar Association / 96

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ



Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928—1932), др Никола Николић (1933—1936), др Василије Сџанковић (1936), др Славко М. Бирић (1937), Владимир К. Хаџи (1937—1941), Милорад Бошић (1952—1972), Сава Савић (1973—1987), Мирослав Здјелар (1987—1994)

Уређивачки одбор

СЛОБОДАН БЕЉАНСКИ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Већ, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Јанко Кубићевић, адвокат у Бачком Петровцу, Срђан Миковић, адвокат у Панчеву, Пребраћ Веселиновић, адвокат у Новом Саду, Радивоје Јовић, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/І. Телефон: 021/29-459
Рукописи се не враћају

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXVII
Књига 55

Нови Сад, март 1995
Број 3

ЧЛАНЦИ

Др Милуџин Срдић
судија Савезног уставног суда

КАРАКТЕР И ДЕЈСТВО ОДЛУКА УСТАВНИХ СУДОВА*

1. ОПШТА ОБЕЛЕЖЈА

Једно од основних питања контроле уставности, поред начина иницирања уставног спора, јесте и питање карактера и правног дејства одлуке о уставности. Без ефикасног дејства одлуке о уставности, не може се очекивати ни ефикасна заштита. Од тога како ће се спор завршити зависи, у великој мери, ефикасност уклањања повреда уставности и, тиме, остварења циља уставне контроле. Карактер и ефекат одлуке о уставности, на тај начин, у знатној мери одређује и физиономију појединих система контроле.

У регулисању материје дејства одлука, у појединим земљама које имају уставне судове, наилази се не само на више елемената дејства одлуке, него и на различито компоновање тих елемената, зависно од предмета уставног спора, али и од основних концепција о положају, улози и задацима уставних судова.

У том смислу као битна питања дејства одлука уставних судова појављују се питања:

1. дејство одлука са становишта последица које производе у односу на предмет спора, односно са становишта на који се начин спор завршава;

2. дејство одлука са становишта временског елемента — дејство *ex nunc* и дејство *ex tunc*;

* Рад примљен: 27. IX 1994.

3. питање дејства са становишта учесника у уставном спору — тј. дејство *erga omnes* или *inter partes*;

4. дејство одлуке уставног суда са становишта обима — тј. да ли одлука делује у односу на целину прописа или акта, или само у односу на његове делове.

Поред наведених у различитим системима контроле уставности има и других питања која се постављају у вези са дејством одлуке уставног суда, као попуњавања правних празнина које настају стављањем ван снаге прописа или општих аката.¹

Дејство одлука уставних судова са становишта последица које производе

Одлуком уставног суда окончава се уставни спор. Уставни спор се окончава по правилу констатацијом неуставности (са ексцепцијом противуставности), или касацијом акта који је предмет спора. Касација се примењује у виду укидања или у виду ништења акта.

Према томе, дејство одлука уставних судова са становишта последица које производе може бити одлука констатације и одлука касације (укидања и поништавања).

Одлуком констатације уставни суд, најчешће, изражава свој став у погледу уставности закона, јер се код закона, у већини земаља, није прешло на одлуку касације. У таквим условима задатак уставног суда је да својом одлуком констатује неуставност неког закона или поједине његове одредбе и да такву одлуку упути законодавном телу које је такав акт (закон) донело, остављајући му могућност да оно само отклони уочене неуставности. То је један вид интервенције уставног суда, а други вид те интервенције састоји се у томе што суд одбије, уз претходну констатацију да је неко закон неуставан, његову примену на конкретни случај (спор) који се код њега води. У овом, другом случају, сам закон остаје на снази и у другим случајевима се, и код других судова, по правилу, може применити. Може се очекивати да ће исти суд и у сваком другом сличном случају поступити на исти начин. Међутим, то не утиче нити обавезује законодавца да мења или укида закон који надлежни суд није применио на конкретни случај. Овај систем заступљен је, пре свега, у уставним системима у којима редовни судови врше оцену уставности, али и у неким земљама у којима контролу уставности врше уставни судови.

При апстрактној контроли уставности закона, суд констатује неуставност, доставља своју одлуку представничком телу и оставља му рок (ако није одређен уставом) да отклони уочену неуставност. Ако скупштина у остављеном року отклони уочену неуставност, суд нема потребу да доноси било какву одлуку. Међутим, ако скупштина у

¹ Видети шире: Вида Чок: *Врсте и дејства одлука уставних судова*, Институт за упоредно право, Београд, 1972.

остављеном року не отклони утврђену неуставност закона, суд ће својом одлуком утврдити да је престала важност закона који није усклађен са уставом. Ова одлука, по правилу, има исто правно дејство као и одлука касације код подзаконских прописа.

Одлуком касације, односно укидања или поништавања, суд утврђује неуставност или незаконитост подзаконских прописа (узет је шири појам: прописи) и изриче меру укидања или поништавања таквог акта. За разлику од неуставности закона, овде се ради о неуставности или незаконитости (најчешће незаконитости) подзаконских аката и уставни суд је овлашћен да, кад утврди одређену неуставност или незаконитост, такав акт укине или поништи, односно да га уклони из правног поретка. Између одлуке констатације и одлуке касације постоји очигледна разлика у том смислу што одлука констатације дејствује с одложеним роком, односно привидно само на одређен случај. Одлука касације делује одмах, и то непосредно на сам акт, а и на последице које је такав акт произвео у правном поретку земље. Отуда одлука касације има јаче дејство у односу на одлуку констатације.

Дејство одлука уставног суда са становишта временског елементија

Питање дејства одлука уставног суда са становишта временског важења поставља се кроз два основна питања дејства одлуке: *ex nunc* и *ex tunc*, другим речима поставља се питање делује ли одлука *pro futuro* или и ретроактивно.

По једном решењу стављање закона ван снаге делује само *pro futuro*. То је систем укидања закона, односно прописа — шири појам — са дејством *ex nunc*, тј. без тангирања у правне акте и односе настале и решене у време важења закона који се укида. Овакво решење, његове присталице образлажу потребом за правном сигурношћу и ауторитетом закона, који би изостали ако би се дејство одлука протезало уназад. Затим, гарантовањем стечених права и сл.

По другој солуцији, одлука о уставности закона треба да делује и ретроактивно тј. закон се поништава са дејством *ex tunc*. Треба, дакле, узети као да је такав закон од почетка био ништав, те да није могао производити било какав правни учинак. Зато је решене правне односе потребно довести у стање у ком су били пре решења на основу неуставног закона. Као аргументи за овакво дејство одлуке истичу се: интерес субјеката погођених применом неуставног прописа, захтев за остваривање правичности, ригорозна примена принципа законитости, и сл. Овакво решење није шире прихваћено ни у теорији ни у пракси судске контроле уставности. Теорија уставног судства сматра решења утолико бољим уколико су еластична и компромисна и остављају могућност изузетка за посебне случајеве.

*Дејство одлука уставних судова
са становишта учесника у поступку*

Дејство одлука уставних судова са становишта учесника у поступку може бити двојако: прво, дејство ега опнес односно да ли одлуке уставног суда делују и на трећа лица, тј. лица која се не могу сматрати непосредним учесницима у поступку пред уставним судом. Друго, дејство — *inter partes*, када се дејство одлука ограничава на учеснике у поступку.

Међутим, кад се разматра ово питање, претходно би требало утврдити појам учесника у поступку. Ово питање је врло сложено и различито је регулисано у појединим системима заштите уставности. Право на покретање поступка пред уставним судом, везано је за стицање својства странке у поступку. Зато и има више категорија учесника у поступку. Свака врста уставног спора, односно свака врста надлежности уставног суда, утиче на положај учесника у поступку и на дејство те одлуке.

Тако одлуке уставног суда о неуставности закона, прописа и других општих аката делују ега опнес, док се деловање осталих одлука, углавном, ограничава на учеснике у поступку. У неким случајевима било би тешко објаснити потребу ега опнес деловања одлуке уставног суда донете, нпр., у случају уставне жалбе, јер се одлука уставног суда заиста тиче само странака, док је одлука о неуставности закона веома широког значаја.

*Дејство одлука уставних судова
са становишта обима касирања*

У теорији и пракси контроле уставности закона поставља се и питање обима касирања тј. да ли се закон укида односно ништи само парцијално или је свако касирање потпуно. Може се, начелно, рећи да грешке у начину доношења закона (тзв. формална противуставност) проузрокују одлуке о стављању ван снаге закона у целини. То су међутим ретки случајеви и уставни судови изузетно прибегавају таквој одлуци; јер, према претежном ставу и теорије и праксе, грешке у доношењу закона треба да буду заиста крупне и битне да би изазвале касацију закона. Код садржинске противуставности касирање може бити потпуно или парцијално. Код делимичног касирања (стављање ван снаге само неких одредаба закона) искрсавају тешкоће због промене смисла оног дела закона који није неуставан (који би требало да остане на снази). Често се касирањем извесних одредаба или делова закона мења смисао неукинутих делова што у крајњој линији значи да уставни суд тиме индиректно закорачује у домен легислативе. Оправдано то не допушта ниједан систем контроле.

Суд никада не надомешта укинута или поништени део закона јер би то превазилазило његове компетенције и прелазило у сферу

законодавне власти. Суд само проглашава неуставним одредбе закона, а законодавац мења закон односно утврђује нови текст уместо укинутог.

Одлукама о уставности закона најсличније су по својој природи и правном дејству одлуке о уставности односно законитости подзаконских аката. Може се међутим начелно рећи да се проблем правног ефекта судских одлука лакше решава када се ради о подзаконским актима него када су у питању закони. Док се код оцењивања уставности закона, због осетљивости односа судске и законодавне власти, поступа доста опрезно и обазриво и судови по правилу не овлашћују да директно и изричито анулирају закон, докле код подзаконских аката та обазривост мање долази до изражаја те касирање тих аката због незаконитости односно неуставности не задаје много главобоље. Код одлука о уставности закона примена поништаја са дејством *ex tunc* или укидање са дејством *ex nunc*, зависи првенствено од схватања који моменат претеже (ауторитет прописа или заштита законских интереса субјеката). Док се код оцене уставности закона претежно даје предност првом фактору и отуда чешће примењује укидање него поништај, докле код подзаконских аката претеже други моменат (интерес странака, строга законитост) те се зато сматра адекватнијим поништавање него укидање, јер се тако омогућава репарација незаконитости насталих решавањем правних односа доношењем управних и судских аката на основу незаконитог (неуставног) прописа.

2. ПОЛОЖАЈ УСТАВНИХ СУДОВА У СРЈ

Уставно судство у Савезној Републици Југославији данас чине Савезни уставни суд и уставни судови република. Устав СРЈ од 27. априла 1992. године² утврђује надлежност, састав и избор судија Савезног уставног суда, начин одлучивања и својство извршности одлука суда. Устав прописује да се организација, поступак и правно дејство одлука Савезног уставног суда уређују савезним законом (октобра исте године донет је Закон о Савезном уставном суду).

Одредбе о Уставном суду Србије садржи Устав Републике Србије³ донет 28. септембра 1990. године, а одредбе о Уставном суду Црне Горе Устав Републике Црне Горе⁴ донет 12. октобра 1992. године.

Уставни судови су уставне институције. Републички уставни судови су самостални у односу на Савезни уставни суд. Савезни уставни суд није у односу на њих виши суд, нити заузима положај „врховног суда”. Уставни судови врше своју функцију само на основу устава и

² Објављен је у „Сл. листу СРЈ” број 1 од 27. априла 1992. године.

³ Објављен је у „Сл. гласнику Републике Србије” број 1 од 28. септембра 1990. године.

⁴ Објављен је у „Сл. листу Републике Црне Горе” број 48 од 13. октобра 1992. године.

закона донетих у складу са уставом. Републички уставни судови су носиоци заштите републичког устава и републичких закона.

Надлежности Савезној уставној суда утврђена је чланом 124. Устава СРЈ.

Према том члану, Савезни уставни суд одлучује:

- 1) о сагласности устава република чланица са Уставом Савезне Републике Југославије;
- 2) о сагласности закона, других прописа и општих аката са Уставом Савезне Републике Југославије и са потврђеним и објављеним међународним уговорима;
- 3) о сагласности закона и других прописа и општих аката република чланица са савезним законом;
- 4) о сагласности других прописа и општих аката савезних органа са савезним законом;
- 5) о сагласности општих аката политичких странака и удружења грађана са овим уставом и савезним законом;
- 6) о уставним жалбама због повреде појединачним актом или радњом слобода и права човека и грађанина утврђених овим уставом;
- 7) о сукову надлежности између савезних органа и органа република чланица, као и органа републичких чланица;
- 8) о забрани рада политичких странака и удружења грађана;
- 9) о повреди права у току избора савезних органа.

Устав Србије (члан 125) утврђује надлежност уставног суда. Према том члану, Уставни суд одлучује о:

- 1) сагласности закона, статута аутономних покрајина, других прописа и општих аката са Уставом;
- 2) сагласности прописа и општих аката републичких органа са законом;
- 3) сагласности свих осталих прописа, колективних уговора као општих аката и других општих аката са законом и другим републичких прописима;
- 4) сукобу надлежности између судова и других органа;
- 5) сагласности статута или другог општег акта политичке странке или друге политичке организације с Уставом и законом;
- 6) забрани рада политичке странке или друге политичке организације;
- 7) изборним споровима који нису у надлежности судова или других државних органа.

Уставни суд оцењује уставност закона и уставност и законитост прописа и других општих аката који су престали да важе, ако од престанка важења до покретања поступка није протекло више од једне године.

Надлежност Уставног суда Црне Горе утврђена је у члану 113. њеног Устава, према коме Уставни суд:

- 1) одлучује о сагласности закона са Уставом;
- 2) одлучује о сагласности других прописа и општих аката са Уставом и законом;
- 3) утврђује да ли је председник Републике повредио Устав;
- 4) одлучује о уставним жалбама због повреде, појединачним актом или радњом, слобода и права човека и грађанина утврђених Уставом, кад таква заштита није у надлежности Савезног уставног суда и када није предвиђена друга судска заштита;
- 5) решава сукоб надлежности између управних и судских органа, сукоб надлежности између ових органа и органа локалне самоуправе;
- 6) одлучује о сагласности аката политичке странке и удружења грађана;
- 7) одлучује о забрани рада политичких странака и удружења грађана;
- 8) одлучује о изборним споровима и споровима у вези с референдумом, који нису у надлежности редовних судова;
- 9) врши друге послове утврђене Уставом.

Уставни суд може одлучивати о уставности и законитости аката који су престали да важе ако од престанка важења до покретања поступка није протекло више до једне године.

Из изложеног, утврђена надлежност Уставног суда Србије и Уставног суда Црне Горе не разликује се битно од Савезног уставног суда. Разлика постоји само у томе што уставни судови република не оцењују сагласност нормативних аката са ратификованим међународним уговорима.

Међутим, постоје извесне разлике између надлежности уставних судова република. Тако, Уставни суд Црне Горе је надлежан да утврђује да ли је председник ове републике повредио Устав. Затим, попут савезног устава, црногорски устав је ставио у надлежност Уставног суда Црне Горе и одлучивање о уставним жалбама због повреде, појединачним актом или радњом, слобода и права човека и грађанина утврђених уставом, кад таква заштита није у надлежности Савезног уставног суда и када није предвиђена друга судска заштита. Даље, Уставни суд Црне Горе решава и сукоб надлежности између јединица локалне самоуправе, а одлучује и о споровима у вези с референдумом који нису у надлежности редовних судова.

Осим тога, неке надлежности Уставног суда, устав Црне Горе утврђује на прецизнији начин него што је то учинио Устав Србије. Тако, Устав Црне Горе прецизно одређује врсте сукоба надлежности које решава Уставни суд: између управних и судских органа, између ових органа и органа локалне самоуправе.

Међутим, Устав Црне Горе не предвиђа, као што је то учинио Устав Србије, да уставни суд одлучује о сагласности „осталих прописа” и „других општих аката” са другим републичким прописима (а не само са законом).

Као што је већ истакнуто, заједничко за Савезни уставни суд и уставне судове република је и то што, по правилу, оцењују уставност, односно законитост нормативних аката који важе у време покретања поступка пред уставним судом; али судови могу оцењивати уставност и законитост и оних нормативних аката који су престали да важе, ако од престанка њиховог важења до покретања поступка није протекло више од једне године.

3. ПРАВНО ДЕЈСТВО ОДЛУКА САВЕЗНОГ УСТАВНОГ СУДА

После спроведеног поступка уставни суд утврђује у чему се састоји неуставност или незаконитост и о томе доноси одлуку. Дејство те одлуке није увек исто. Оно зависи, пре свега, од чињенице о којој се категорији повреде уставности и законитости ради, као и од тога да ли се ради о питању о коме је надлежан да одлучује уставни суд. У вези са тим Устав СРЈ, као и устави република, садржи одговарајуће одредбе. Тако, члан 130. Устава СРЈ предвиђа: „Кад Савезни уставни суд утврди да постоји несагласност појединих одредаба устава републике чланице са Уставом Савезне Републике Југославије, те одредбе устава републике чланице престају да важе после шест месеци од утврђивања несагласности, ако се у том року не отклони несагласност.

Кад Савезни уставни суд утврди да постоји несагласност појединих одредаба закона, других прописа и општих аката са Уставом Савезне Републике Југославије или са савезним законом, те одредбе закона, других прописа и општих аката престају да важе даном објављивања одлуке Савезног уставног суда.”

Сагласно ставу 2. наведеног члана, исто правило важи и у случајевима: кад постоји несагласност појединих одредаба закона, других прописа и општих аката са потврђеним и објављеним међународним уговорима; кад постоји несагласност закона и других прописа и општих аката република чланица са савезним законом; кад постоји несагласност прописа и општих аката савезних органа са савезним законом.

Ако суд утврди да постоји несагласност одредаба општег акта политичке странке или удружења грађана са Уставом Југославије и савезним законом, те одредбе престају да важе даном објављивања одлуке Суда којом је утврђена надлежност.

Ако Суд забрани рад политичке странке или удружења грађана, та политичка странка или удружење грађана брише се из регистра политичких странака и удружења грађана даном достављања одлуке Суда надлежном органу.

Одлука Суда којом се поништава појединачни акт којим је повређена слобода или право човека и грађанина утврђено Уставом Југославије и којом се одређује да се уклоне последице које су из тог акта произашле, има правно дејство од дана достављања органу, од-

носно правном лицу које је оспорени појединачни акт донело, односно оспорену радњу предузело.

Исто правило важи и кад Суд одлуком утврди да је радњом државног органа или правног лица повређена слобода или право човека и грађанина утврђено Уставом Југославије, као и у случају када је до повреде слободе или права човека и грађанина дошло услед примене општег акта на основу кога је донесен појединачни акт, односно предузета радња.

Ако Суд одреди начин отклањања последица које су настале услед примене општег акта који није у сагласности са Уставом Југославије или савезним законом, односно са потврђеним и објављеним међународним уговором, одлука Суда има правно дејство од дана објављивања у „Службеном листу СРЈ”. Кад Суд реши сукоб надлежности, одлука Суда има правно дејство од дана њеног објављивања у „Службеном листу СРЈ”. Одлука Суда о поништењу целог изборног поступка или дела тог поступка има правно дејство од дана достављања одлуке Суда надлежном органу (чл. 77—79).

Устав републике чланице, закони и други прописи и општи акти за које је одлуком Суда утврђено да постоји несагласност са Уставом Југославије, савезним законом или потврђеним и објављеним међународним уговором не могу се примењивати на односе који су настали пре дана објављивања одлуке Суда, ако до тог дана нису правноснажно решени.

Прописи и други општи акти донети за извршавање савезних закона и других прописа за које се одлуком Суда утврди да постоји несагласност са Уставом Југославије и савезним законом, неће се примењивати од дана објављивања одлуке Суда.

Извршавање правноснажних појединачних аката донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може се дозволити нити спровести, а ако је извршење започето — обуставиће се.

Свако коме је повређено право коначним или правноснажним појединачним актом донетим на основу закона или другог прописа и општег акта за који је одлуком Суда утврђено да постоји несагласност са Уставом Југославије, потврђеним и објављеним међународним уговором или савезним законом, има право да тражи од надлежног органа измену тог појединачног акта.

Предлог за измену коначног или правноснажног појединачног акта донетог на основу закона или другог прописа и општег акта за које је одлуком Суда утврђено да постоји несагласност са Уставом Југославије, потврђеним и објављеним међународним уговором или савезним законом, може се поднети у року од шест месеци од дана објављивања одлуке у „Службеном листу СРЈ”. Оваква одлука Суда представља разлог за понављање поступка пред органом који је донео коначни или правноснажни појединачни акт.

Ако се утврди да се изменом појединачног акта не могу отклонити последице настале услед примене општег акта за који је одлуком суда утврђено да постоји несагласност са Уставом Савезне Републике

Југославије, савезним законом или потврђеним и објављеним међународним уговорима, Суд може одредити да се ове последице отклоне повраћајем у пређашње стање, накнадом штете или на други начин.

Ако је у току поступка оспорени општи акт престао да важи или је усаглашен са уставом, потврђеним и објављеним међународним уговором или савезним законом, а нису отклоњене последице неуставности, односно незаконитости, Суд ће одлуком утврдити да тај општи акт у време његовог важења није био у сагласности са Уставом Југославије, односно потврђеним и објављеним међународним уговором или савезним законом.

Ова одлука Суда има исто правно дејство као и одлука којом се утврђује да општи акт није сагласан са Уставом Југославије, потврђеним и објављеним међународним уговором или савезним законом.

4. ОБАВЕЗНОСТ ОДЛУКА УСТАВНИХ СУДОВА

Уставом Југославије и уставима република чланица утврђен је принцип да су одлуке уставних судова општеобавезне и извршне.

Обавезност одлука уставних судова је општа. Одлуке уставних судова су обавезне за све државне органе, за све организације и заједнице, за све грађане. Ове одлуке обавезују и она физичка и правна лица која нису учествовала у поступку. „Обавезност одлука уставних судова односи се искључиво на њихов диспозитив, а не и на ставове које је суд заузео у образложењу, мада ти ставови, делујући снагом своје убедљивости, могу постати општеприхваћени у пракси.”

Одлуке уставних судова су коначне, јер поводом исте ствари се не би могао поново водити спор пред уставним судом, нити одлуке подлежу дејству правних лекова. Устав Југославије и устави република чланица не садрже одредбе о коначности одлука Уставног суда, али се на основу дужности извршења њихових одлука може извести закључак, односно правило да су те одлуке и коначне.

Извршавање одлука уставних судова остварује се пре свега у процесу примењивања закона, других прописа и општих аката. Редовни судови, други државни органи или органи који врше јавна овлашћења извршавају одлуке уставних судова одлучивањем о питањима из своје надлежности у складу са овим одлукама, искључујући примену закона који су према одлуци уставног суда престали да важе и других прописа и општих аката који су одлуком уставног суда поништени. Међутим, у случају потребе, на основу уставне одредбе, Савезна влада, односно влада републике обезбеђује извршење одлука уставног суда. Тек извршењем одлуке уставног суда може се рећи да је дошло до уклањања из правног поретка неуставног и незаконитог акта. Без тога, одлуке уставних судова значиле би само регистравање или констатовање неуставности или незаконитости, односно нефункционисање правне државе.

Мр Драган Голубовић
Правни факултет, Нови Сад

УГОВОР О ФРАНШИЗИНГУ У ПОСЛОВНОЈ ПРАКСИ*

1. ПОЈАМ И ЗНАЧАЈ УГОВОРА О ФРАНШИЗИНГУ

У пословној пракси се под појмом франшизинга (енг. *franchising*) означава јединствени, вертикално успостављени пословни систем у којем се врши производња и промет стандардизованих производа и услуга, заштићених правом индустријске својине (патент, трговачко име, робни и услужни жиг, know-how, итд.).¹ У овако успостављеном пословном систему одвија се читав низ операција које се подводе под уговор о франшизингу.² Стандардни (пословни) уговор о франшизингу је правни посао којим се једна уговорна страна, давалац франшизе (*franchisor*) обавезује да ће на другу уговорну страну, примаоца франшизе (*franchisee*) пренети право да на одређеној територији, користећи фирму и посебан пословни знак даваоца франшизе, произвођи и продаје стандардизоване производе, или врши стандардизоване услуге, заштићене правом индустријске својине даваоца франшизе, те да ће га технолошки, пословно, маркетиншки и на сваки други уговорен начин, оспособити за производњу и продају односних производа и вршење услуга, док се друга уговорна страна, прималац франшизе, обавезује да ће уговорене делатности обављати под трговачким име-

* Рад примљен: 1. XII 1994.

(У чланку се првенствено обрађују облигационо правни аспекти франшизинга, не и франшизинг као облик удруживања привредних субјеката.)

¹ *Black's Law Dictionary*, St. Paul Minn. 1991, стр. 454.

² У току припреме студије за франшизинг, за потребе UNIDROIT-а, аутори студије су идентификовали преко тридесет различитих пословних операција које се подводе под уговор о франшизингу: Lena Peters, Schneider Marina, *Franchising Contract, Preliminary Study*, UNIDROIT, October, 1986; према: Младен Драшкић, *Франшизинг и приватизације*, Правни живот, бр. 9—10, I том, 1993, 1406.

ном, робним и услужним жигом даваоца франшизинга, да ће следити упутства даваоца франшизинга, да ће добијена упутства чувати као пословну тајну, те да ће даваоцу франшизе платити уговорену надокнаду.³

Скуп елемената (ствари, услуга, метода пословања и права) коју давалац франшизинга уступа на коришћење другој страни и који представљају предмет уговора о франшизингу назива се *франшиза* (*franchise*). Очигледно је да се овако одређен појам франшизе разликује од појма франшизе у *праву осигурања*.⁴

Уговор о франшизингу је настао у пословној пракси САД, почетком XX века. Првобитно се јавио у индустрији безалкохолних пића и у аутомобилској индустрији, да би се потом проширио и на сектор услуга.⁵ Данас се франшизинг развија у преко осамдесет земаља у свету, укључујући и Југославију.⁶ Даваоцу франшизе, франшизинг као облик пословања омогућава брже и јефтиније освајање нових тржишта, посебно иностраног, повезивањем са локалним партнерима (примаоцима франшизе), уз задржавање пуне контроле над производњом, маркетингом и продајом (стандардних) производа, односно вршењем (стандардних) услуга. Остваривањем контроле омогућава се стандардизација пословног система и очување репутације коју давалац франшизе, тј. његови производи и услуге уживају на тржишту.

Као основни разлог који мотивише примаоца франшизе на овај пословни подухват, наводи се жеља примаоца франшизе да учествује у пословном успеху који је давалац франшизе остварио продајом производа, или вршењем услуга који су стекли репутацију и препознатљивост на домаћем, или иностраном тржишту. Препознатљивост производа смањује маркетиншке трошкове и омогућава максималан ниво продаје у релативно кратком временском периоду. Франшизинг, такође, омогућава његовом примаоцу повећање асортимана роба и услуга и коришћење кредитног потенцијала целог система под по-

³ Европски кодекс понашања при закључивању уговора о франшизингу (*European Code of Ethics for Franchising*), израђен од стране Европске федерације за франшизинг; Чл. 1 Упутства Комисије ЕЕЗ № 4087—88 од 30. новембра 1988. о примени чл. 85 (3) Уговора о оснивању ЕЕЗ-а на уговор о франшизингу.

⁴ У свом изворном (средњовековном) значењу франшиза је представљала привилегију коју је краљ додељивао градовима у вези са обављањем делатности које нису могле бити предмет приватно-правног уговора. Франшиза је, стога, имала јавно-правни карактер. У праву осигурања се под појмом франшизе подразумева део штете за који осигуравац не дугује накнаду за осигурање: *Лексикон права међународних привредних односа*, Београд, 1982, стр. 125 и 497.

⁵ Према неким изворима први облици франшизинга су се јавили у САД у XVIII веку, у пракси јавних монопола који су се бавили снабдевањем робе широке потрошње: В. Капор, С. Царић: *Уговори робној промету*, Нови Сад, 1993, стр. 544.

⁶ Тако је у Шпанији број предузећа који послују на принципу франшизинга повећан у периоду 1986—1990. са 200 на 20.000: М. Mendelson, *Franchising in Europe*, London, 1992, стр. 1; О извозу франшизинга из САД у Европску унију: R. Glenn, L. Williams, *Exporting the California Franchise to the EC*, The California International Practitioner, № 1/1991—1992, стр. 18 и даље.

вољнијим условима од банкарских. Стога је франшизинг посебно погодан за мала и средња предузећа.⁷

У литератури се наводи да франшизинг омогућава његовом примаоцу остваривање пословног подухвата уз релативно мала финансијска улагања и задржавање пословне самосталности.⁸ Ову констатацију треба проверавати у сваком конкретном случају. У пракси се често дешава да давалац франшизе инсистира на значајним финансијским улагањима примаоца франшизе, чиме се прималац легитимише као озбиљан партнер и чвршће „везује“ за пословни подухват.⁹ Када је реч о пословној самосталности, треба је разликовати од формално-правне самосталности. Франшизинг је уговор између два, у праву, самостална лица (иначе не би био уговор), али степен пословне самосталности зависи од врсте франшизинга. Тако је пословна самосталност примаоца франшизе код директног франшизинга, по правилу, мања од пословне самосталности примаоца франшизе код мастер франшизинга.¹⁰

Коначно, франшизинг пружа одређене погодности и крајњим потрошачима, јер повећава конкуренцију у продаји сличних, стандардизованих производа и вршењу услуга.

Искуства са франшизингом, посебно на иностраном тржишту, нису увек позитивна. У анкети коју су међу пословним људима у Канади вршили Konigsberg и Rosenstein као разлози за неуспех франшизинга на иностраном тржишту наводе се: одлука базирана на погрешној тржишној процени, избор неадекватне врсте франшизинга, погрешна процена трошкова франшизинга, избор погрешног партнера и, не на последњем месту, културолошке (укључујући и правне) разлике између Канаде и земље примаоца франшизинга.¹¹

2. ИЗВОРИ ЗА РЕГУЛИСАЊЕ УГОВОРА О ФРАНШИЗИНГУ

Франшизинг као сложена пословна операција не тангира само норме уговорног права, већ исто тако и норме антимонополистичког законодавства, трговачког (статусног) права, норме о улагању страних лица, спољнотрговинске и девизне прописе итд.

Уговор о франшизингу није регулисан у југословенском Закону о облигационим односима. Слична је ситуација и у другим земљама.¹² Основни извор за регулисање овог уговора јесу општи услови посло-

⁷ Mendelson, op. cit., стр. 5.

⁸ John Ratliff, *International Franchising*, у: J. Lew, C. Stanbrook, *International Trade: Law and Practice*, 1990, Vol. I, стр. 164.

⁹ Mendelson, op. cit., стр. 4.

¹⁰ Видети одељак о врстама франшизинга.

¹¹ Z. Gramatadis, D. Campbell, *International Franchising*, Kluwer, 1991, стр. 11.

¹² Изузетак су САД где је федералним прописима и прописима држава-чланица уређена обавезна садржина уговора о франшизингу: *Black's Law Dictionary*, op. cit., стр. 454.

вања даваоца франшизе и њихових асоцијација.¹³ Када је реч о југословенском праву, Законом о облигационим односима се уређују услови под којима општи услови пословања обавезују.¹⁴

Будући да предмети индустријске својине који су део уговора о франшизингу морају бити заштићени у земљи — седишту примаоца франшизе,¹⁵ за југословенско право су од значаја одредбе Париске конвенције о заштити индустријске својине из 1883. године, коју је Југославија ратификовала 1974. године, одредбе Закона о заштити проналазака, техничких унапређења и знакова разликовања,¹⁶ одредбе Закона о облигационим односима о лиценци,¹⁷ као и одредбе других прописа којима се уређује материјална и процесна заштита индустријске својине.¹⁸

Уколико се франшизинг остварује у форми заједничког улагања, од значаја су одредбе Закона о предузећима,¹⁹ а уколико је давалац франшизе страни улагач, од значаја су и одредбе Закона о страном улагању.²⁰ Уколико се франшизинг одвија у форми извоза, или увоза роба и услуга, што је несумњиво, најзначајнији облик франшизинга у пословној пракси примењују се одредбе Закона о спољнотрговинском пословању.²¹ Однос Закона о облигационим односима и Закона о спољнотрговинском пословању јесте однос општег (*lex generalis*) и специјалног закона (*lex specialis*).

Коначно, на уговор о франшизингу се примењују и норме антимонополистичког законодавства, будући да уговор о франшизингу којим се нарушава конкуренција није допуштен у југословенском праву.²²

¹³ John Ratliff, op. cit., стр. 165—170. Од међународних, невладиних франшизинга асоцијација посебно је значајна Европска федерација за франшизинг (*European Franchise Federation*) основана 23. септембра 1972. године. Чланице федерације су националне федерације за франшизинг европских земаља. У оквиру федерације основан је и Арбитражни суд за решавање спорова насталих у франшизинг уговорима. Колики се значај придаје франшизингу у међународном привредном праву, видљиво је из чињенице да је у оквиру Међународног удружења правника (*International Bar Association*) образован посебан комитет који се бави питањима франшизинга у међународном промету (*International Franchising Committee*).

¹⁴ Чл. 142. Закона о облигационим односима.

¹⁵ Pengilly, *Legal and Commercial Aspects of International Franchising — Problems in their Negotiation* (реферат на конференцији о праву земаља *common law* система), Јамајка, септембар 1986, стр. 172.

¹⁶ Сл. лист СФРЈ бр. 34—81, 3—90, 20—90.

¹⁷ Чл. 686—711. Закона о облигационим односима.

¹⁸ Нпр. Правилник о ближем уређивању питања у вези са поступком за признавање права којима се штите проналасци и знаци разликовања (Сл. лист СФРЈ, бр. 35—82); Правилник о поступку за признавање патента (Сл. лист СФРЈ, бр. 62—91, 71—91) итд.

¹⁹ Сл. лист СФРЈ, бр. 77—88, 40—89, 46—90, 61—90.

²⁰ Сл. лист СФРЈ, бр. 77—89.

²¹ Сл. лист СФРЈ бр. 46—92, 49—92, 16—93.

²² Према одредбама чл. 11. Закона о трговини (Сл. лист СФРЈ, бр. 32—93) под нарушавањем конкуренције сматрају се акти и радње монополистичког понашања, нелојалне конкуренције, шпекулације и ограничавања јединственог тржишта. За југословенско право упореди: Шогоров Стеван, *Ошцита забрана монополистичких споразума на јединственом југословенском тржишту*, Нови Сад, 1985; За право Европске уније упореди: Ratliff, op. cit., стр. 174—175.

3. ВРСТЕ УГОВОРА О ФРАНШИЗИНГУ

С обзиром на предмет уговора, прави се разлика између производног, прометног и мешовитог франшизинга.

Полазећи од привредних својстава уговорних страна, разликује се франшизинг између произвођача и трговца на велико (*manufacturer and wholesaler*),²³ франшизинг између трговца на велико и трговца на мало (*wholesaler and retailer*)²⁴ и франшизинг између трговаца на мало (*retailer and retailer*).²⁵

Коначно, зависно од технике којом се реализује, разликује се директни франшизинг (*direct franchising*), мастер франшизинг и франшизинг на бази заједничког улагања (*joint venture franchising*).²⁶

Код директног франшизинга, давалац франшизе оснива предузеће, или представништво на које преноси право да на одређеној територији продаје стандардизоване производе и врши стандардизоване услуге заштићене правом индустријске својине. У међународном промету директни франшизинг се сматра економски оправданим уколико су испуњена два услова: а) географска близина између земаља даваоца и примаоца франшизе која олакшава редовну пословну комуникацију; б) културолошке сличности, укључујући сличности у правним системима који елиминишу потребу за налажењем локалног партнера. Директан франшизинг је, стога, раширен унутар земаља Европске уније, између Канаде и САД, Аустрије и Новог Зеланда итд.²⁷

Битно обележје мастер франшизинга јесте да прималац франшизе стиче ексклузивно право давања подфраншизе за одређену територију. Мастер франшизинг се сматра посебно погодним у случајевима када је давалац франшизе, из било којих разлога (географских, финансијских) принуђен да рачуна на већу самосталност примаоца франшизе у његовом раду. Будући да се код овог типа франшизинга, због смањене контроле, повећава ризик несавесног пословања примаоца франшизе, у овим се уговорима често утврђује обавеза примаоца франшизе да на одређеној територији и у одређеном периоду закључи одговарајући број уговора о подфраншизингу. Давалац франшизе своје интересе обезбеђује и кроз уговорну клаузулу којом се утврђује обавеза примаоца франшизе да приликом закључења уговора о подфраншизингу користи типски уговор даваоца франшизе.²⁸

Франшизинг на бази заједничког улагања је сложен правни посао, који укључује: а) оснивање заједничког предузећа са локалним

²³ Овај је облик франшизинга посебно распрострањен у безалкохолној индустрији, нпр. *Coca-Cola*, *Schweppes*, *Pepsi-Cola* итд.

²⁴ Овај је облик франшизинга развијен у индустрији аутомобилских делова и фармацеутској индустрији.

²⁵ Посебно је развијен у *fast food* и хотелској индустрији: *McDonald's*, *Burger King*, *Pizza Hut*, *Holiday Inn*, *Sheraton* итд.

²⁶ Mendelson, op. cit., стр. 1 и даље.

²⁷ Konigsberg, *Practical Aspects of International Franchising*, *International Business Lawyer*, 1985, стр. 197.

²⁸ Konigsberg, Rosenstein, op. cit., стр. 23—25.

партнером (*joint venture company*) и регулисање односа унутар предузећа; б) закључивање уговора о франшизингу између новооснованог предузећа и даваоца франшизе. Овај се облик франшизинга сматра посебно погодним када је због удаљености тржишта и културних разлика давалац франшизе принуђен да нађе локалног партнера. Заједничким улагањем постиже се већа мотивисаност локалног партнера за успех пословног подухвата.²⁹

4. БИТНИ ЕЛЕМЕНТИ УГОВОРА

Будући да је уговор о франшизингу, по својој правној природи најближи уговору о лиценци, објективно битни елементи уговора о франшизингу јесу франшиза и накнада.³⁰ Законом о спољнотрговинском пословању утврђује се објективно битне клаузуле које су саставни део основне обавезе даваоца франшизе — уступање франшизе.³¹

На све друге елементе уговора (време трајања, итд.) такође треба применити одговарајуће одредбе уговора о лиценци, осим уколико другачије није уговорено. Када уговор о франшизингу садржи обавезу даваоца франшизе на испоруку опреме, или сировина за производњу стандардних производа, на те елементе уговора треба применити одредбе уговора о продаји. У пракси се у оваквим случајевима општи услови пословања за испоруку робе уговарају као саставни део уговора о франшизингу.³² Уколико се опрема за производњу стандардних производа даје на лизинг, на те елементе уговора треба применити одредбе уговора о закупу.³³

Подразумева се да уговорне стране могу било који други елемент уговора утврдити као битан (тзв. субјективно битни елементи).

5. ОБАВЕЗЕ УГОВОРНИХ СТРАНА

5.1. Обавезе даваоца франшизе

Најзначајније и карактеристичне обавезе даваоца франшизе јесу:

а) да на примаоца франшизе пренесе право производње и продаје

²⁹ Ratliff, op. cit., стр. 171.

³⁰ Чл. 686. Закона о облигационим односима.

³¹ Према одредбама чл. 55. Закона о спољнотрговинском пословању уговор о прибављању патента и знања и искуства мора да садржи: 1) обавезу даваоца патента и знања и искуства да ће се применом патента, односно знања и искуства произвести роба уговореног квалитета, као и обавезу да се за време важења уговора примаоцу стављају на располагање побољшање на патенту, знању и искуству; 2) обавезу даваоца патента и знања и искуства да њихово коришћење не утиче штетно на живот и здравље људи, односно ствари и животну средину; 3) клаузулу да се стављањем у промет производа произведених по прибављеном патенту и знању и искуству не повређују права трећих лица или обавезу да ће предузећу, другом правном лицу и трећем лицу надокнадити штету насталу у случају повређивања права трећег лица.

³² Драшкић, op. cit., стр. 1412.

³³ Чл. 567—599. Закона о облигационим односима.

ствари и услуга заштићених правом индустријске својине; б) да на примаоца франшизе пренесе право коришћења фирме и пословног знака с) да испоручи опрему неопходну за производњу и промет стандардних производа и вршење услуга; д) да оспособи примаоца франшизе за производњу и промет производа и вршење услуга који су предмет уговора; е) да на територији која је утврђена уговором не закључује уговор о франшизингу са истим предметом са трећим лицем.

а) Уколико у уговору није другачије изричито уређено, прималац франшизе не стиче искључиво право производње и промета предмета и услуга заштићених правом индустријске својине.³⁴ То би, уосталом, било у супротности са *causam* уговора о франшизингу — ширење производне и пословне мреже даваоца франшизинга.

Аналогном применом одредбе чл. 56. Закона о спољнотрговинском пословању недвосмислено произилази да је ништава клаузула којом се прималац франшизе одриче права да унапређује, допуњује и даље развија прибављени патент и знање и искуство и да у своје име заштићује иновације до којих је дошао сопственим истраживањем. Када је реч о уговору о франшизингу у унутрашњем промету, будући да је у Закону о облигационим односима питање коришћења накнадног усавршавања предмета лиценце другачије уређено, у уговору треба прецизирати да је прималац франшизе овлашћен на све измене, унапређења и модификовања у вези са предметом заштите индустријске својине. Уколико ово питање није уговором регулисано, примењују се одредбе чл. 697. Закона о облигационим односима.³⁵ Алокација трошкова измена, унапређења и модификовања може се у уговору различито уредити: трошкови се могу сразмерно делити између уговорних страна, или трошкове може сносити само давалац франшизе.³⁶

Давалац франшизе, такође, фанангује за техничку употребљивост ствари и услуга заштићених правом индустријске својине, као и за правне недостатке.³⁷

б) Уступањем права на коришћење фирме и пословног знака даваоца франшизе обезбеђује се јединство пословног система у наступу према трећим лицима.

с) Давалац франшизе се, најчешће, уговором обавезује да прималоцу франшизе испоручи опрему неопходну за производњу и промет производа и вршење уговорених услуга. Овде су могуће различите опције: прималац франшизе може купити ову робу од даваоца, или је може узети у лизинг, са, или без преноса права својине. Зависно од

³⁴ Чл. 689 (3) Закона о облигационим односима.

³⁵ Према одредбама чл. 697. ако законом, или уговором није другачије уређено, стицалац лиценце није овлашћен да искоришћава накнадна усавршавања предмета лиценце.

³⁶ Kroman, Foulds, *International Intellectual Property Aspects of Franchising*, у: Gramatadis, Campbell, *op. cit.*, стр. 91.

³⁷ Чл. 55 (1) (3) Закона о спољнотрговинском пословању; Чл. 693. и 694. Закона о облигационим односима.

географске удаљености између примаоца и даваоца франшизе, давалац се може обавезати да испоручује и сировине, неопходне за производњу и промет производа и вршење услуга. Уколико уговором није предвиђен рок и квалитет испоручене робе, како опреме, тако и сировина, треба аналогно применити одредбе Закона о облигационим односима којима се уређује уговор о продаји.³⁸

д) Давалац франшизе је дужан да примаоцу франшизе преда сву документацију, неопходну за практично коришћење предмета индустријске својине.³⁹ Давалац франшизе се може обавезати да организује курсеве за оспособљавање запослених за обављање својих пословних задатака. Чести су случајеви у пословној пракси да давалац франшизе шаље своје запослене који, док се прималац франшизе не оспособи, руководе пословним системом на локалном тржишту.

е) Обавезом даваоца франшизе да на територији која је утврђена уговором не закључује уговор о франшизингу са истим предметом са трећим лицем, логично, штите се економски интереси примаоца франшизе. Прималац франшизе не жели да улази у пословни подухват, уколико није сигуран да ће му се уложена средства вратити. Посебно се овом обавезом прималац франшизе штити од *free riding* праксе. Ова се обавеза, зависно од величине уговором утврђене територије, може различито модификовати. Тако се давалац франшизе може обавезати да на утврђеној територији може закључити један, или само одређен број уговора о франшизингу са трећим лицима. Приликом моделирања ове уговорне одредбе посебно треба водити рачуна о прописима анти-монополистичког законодавства. У вези са бројем закључених уговора о франшизингу на одређеној територији, да би се прималац франшизе заштитио од повреде обавезе даваоца франшизе, пожељно је да се у уговору утврди уговорна казна коју је давалац франшизе у том случају дужан да плати. Уколико у уговору о франшизингу није уређено питање територијалног ограничења, сматрамо да треба применити одредбе чл. 690. Закона о облигационим односима.⁴⁰

Напоменимо да је у појединим земљама регулисано и питање обавеза које давалац франшизе има пре закључења уговора. Тако је у САД *ipso iure* утврђена обавеза даваоца франшизе да потенцијалном примаоцу франшизе открије све информације од значаја за закључивање уговора.⁴¹

³⁸ Чл. 456. и даље Закона о облигационим односима.

³⁹ Чл. 691 (2) Закона о облигационим односима.

⁴⁰ У чл. 690 (1) се уређује да ако уговором о лиценци није просторно ограничено право искоришћавања предмета лиценце, сматра се да је лиценца просторно неограничена.

⁴¹ Посебно су значајне одредбе Федералних правила из 1978. године, којима се утврђује минимум сет информација које је давалац франшизе дужан да открије потенцијалном примаоцу, пре закључења уговора. У пракси можда и већи значај има Јединствени циркулар за понуде даваоца франшизе (Uniform Franchise Offering Circular), састављен од стране Midwest Securities Commissioners Association.

5.2. Обавезе примаоца франшизе

Најзначајније и карактеристичне обавезе примаоца франшизе јесу: а) да плати уговорену накнаду (*royalties*); б) да право на производњу и промет ствари и услуга заштићених правом индустријске својине користи на уговорен начин, у уговореном обиму и уговореним границама; с) да се придржава упутстава даваоца франшизе; д) да омогући даваоцу франшизе остваривање контроле над пословним системом; е) да стечена знања и искуства чува као пословну тајну; ф) остале обавезе.

а) Обавеза плаћања уговорене накнаде може се различито моделирати.⁴² Прималац франшизе се може обавезати на плаћање фиксног номиналног износа, на плаћање процентуалног дела добити коју је остварио, или на плаћање процентуалног дела од укупног промета. Овај други начин, свакако да је повољнији за примаоца франшизе, јер га кредитно не оптерећује и више везује даваоца франшизе за судбину пословног подухвата. У случају да висина накнада није уговорена, такав се уговор не може сматрати ништавим. У том случају треба аналогно применити одредбе Закона о облигационим односима о редовној и разумној цени код уговора о продаји у привреди.⁴³ Прималац франшизе је дужан да плати накнаду и када она није уговорена.⁴⁴ У погледу измене висине накнаде, треба применити одредбе чл. 703. Закона о облигационим односима.

б) У оквиру ове обавезе прималац лиценце се нарочито обавезује да ће трговачко име, робни и услужни жиг, користити само у вези са продајом производа и вршењем уговорених услуга. Величина и форма имена и жига морају у потпуности одговарати имену и жигу који користи давалац франшизе. У чл. 699. Закона о облигационим односима изричито се уређује да „ако је уз лиценцу за производњу уступљена и лиценца за употребу жига, стицалац лиценце може стављати у промет робу са тим жигом само ако је њен квалитет исти као што је квалитет робе коју производи давалац лиценце. Супротан споразум нема правно дејство”. Ова одредба је од посебног значаја за уговор о франшизингу, јер је у функцији стандардизације и препознатљивости одређених производа и услуга на глобалном тржишту.⁴⁵ У оквиру ове обавезе, прималац франшизе се често обавезује да ће искључиво продавати робу из асортимана даваоца франшизе, или да ће трећим лицима приоритетно нудити робу даваоца франшизе.

с) Прималац франшизе је дужан да се придржава добијених инструкција и упутстава. У случају да је одступио од ове уговорене обавезе, дужан је да надокнади сву штету коју је тиме проузроковао.

⁴² Чл. 702. Закона о облигационим односима.

⁴³ Чл. 462 (2) Закона о облигационим односима.

⁴⁴ Чл. 701. Закона о облигационим односима.

⁴⁵ Уговор о франшизингу без стицања права на коришћење жига, практично је немислив, будући да жиг обезбеђује једнообразност робе, како у погледу квалитета, тако у погледу паковања и гарант је њене тржишне вредности.

Уколико код примаоца франшизе постоје извесне недоумице у погледу испуњавања добијених инструкција и упутстава, прималац франшизе је дужан да о томе, без одлагања, обавести даваоца франшизе тражећи њихову допуну.⁴⁶

д) За даваоца франшизинта је од суштинске важности да остварује контролу у вези са изгледом и квалитетом производа и услуга, начином на који су уређене просторије у којима се производе и продају односни производи и врше услуге, изгледом особља итд. Само ефикасна контрола омогућава остваривање јединственог пословног система и ширење његове репутације. У склопу ове обавезе, у уговору се често уређује да је на захтев даваоца франшизинга, прималац дужан да повремено доставља узорак производа који је предмет уговора, да омогући даваоцу франшизе слободан приступ пословним књигама и несметано вршење финансијске контроле итд.

Остваривање контроле у упоредном праву се, такође, врши и избором снабдевача од стране даваоца франшизе, уколико сам давалац није снабдевач. У југословенском праву, када је реч о уговору о франшизингу у спољнотрговинском промету, клаузула којом се утврђује овакав облик контроле сматра се ништавом, сагласно одредбама чл. 56 (2) Закона о спољнотрговинском пословању. Сматрамо да је ова законска одредба сувише рестриктивно конципирана и да је препрека остваривању правне суштине франшизинг посла. *De lege ferenda*, ништавост клаузула о избору снабдевача треба везати за њену евентуалну супротност општим уговорним начелима и прописима антимонополистичког законодавства.

е) У уговору се такође уређује обавеза чувања пословне тајне, како у току трајања уговора, тако по његовом истеку.⁴⁷ Када је реч о заштити техничких знања и искустава која нису патентирана (*know-how*), у пословној пракси се често уговара *need to know* клаузула. То значи да ће сваки радник даваоца франшизинга стећи само оне информације које су неопходне за непосредно обављање његових пословних задатака. Поред *need to know* клаузуле, давалац франшизе штити свој *know-how* и истицањем видљивог обавештења у упутству за употребу, на техничкој документацији и свим другим документима који је дужан да уступи примаоцу франшизе, да наведена документа представљају пословну тајну. Посебан начин заштите *know-how* даваоца франшизе се развио у пословној пракси САД и Канаде. Пре него што прими копију општих услова пословања и других докумената који садрже елементе *know-how* даваоца франшизе, са потенцијалним примаоцем франшизинга се закључује уговор о депозиту којим се потенцијални прималац обавезује да депонује одређена средства и да све податке који му буду доступни у даљим преговорима чува као пословну тајну, независно од судбине преговора.⁴⁸ Ова иновативност

⁴⁶ Kroman, Foulds, op. cit., стр. 92—93.

⁴⁷ Чл. 698 Закона о облигационим односима.

⁴⁸ Kroman, Foulds, op. cit., стр. 90—91.

даваоца франшизе у пословној пракси логична је последица релативне заштићености права *know-how*.

f) У остале обавезе примаоца франшизе могле би се сврстати обавеза да не оспорава права индустријске својине даваоца франшизе, да заступа даваоца франшизе у поступку регистрације предмета индустријске својине, да сноси трошкове тог поступка, да обавештава даваоца франшизе о захтевима трећих лица према праву индустријске својине даваоца франшизе, да одређени део добити издваја у циљу даље тржишне промоције (рекламирања) уговорених производа и услуга, да обезбеди складиште за држање робе итд.

6. ПРАВНА ПРИРОДА УГОВОРА О ФРАНШИЗИНГУ

Франшизинг је двострани, теретни правни посао. Уговор о франшизингу је формалан уговор (*ad solemnitatem*). Ово стога што је и уговор о лиценци, који у југословенском праву не обухвата само патент, већ и друге предмете индустријске својине (робни и услужни жиг, техничко знање и искуство),⁴⁹ такође, формалан уговор.⁵⁰ Будући да је стицање франшизе предмет уговора о франшизингу, очигледно је да се право на производњу и промет уговорених производа и услуга не може стећи без писмене форме. Франшизинг је и сложен правни посао који, зависно од врсте франшизинга и начина регулisaња међусобних права и обавеза, у себи садржи елементе уговора о лиценци, уговора *know-how*, уговора о купопродаји са периодичним испорукама, уговора о заступању, уговора о дугорочној пословној сарадњи, уговора о оснивању новог привредног субјекта итд. Коначно, франшизинг је и уговор са трајним престацијама, будући да се обавезе из уговора не извршавају тренутно. Претходно смо напоменули да је уговор о франшизингу посебно сличан уговору о лиценци.⁵¹ Оно што разликује уговор о франшизингу од уговора о лиценци јесте *causa* уговора — успостављање јединственог, заокруженог, високо контролисаног пословног система. Целина пословног подухвата, дакле, представља линију разграничења између уговора о лиценци и уговора о франшизингу. Франшизинг се не исцрпљује преношењем права на производњу и промет ствари и услуга заштићених патентом, већ, зависно од врсте уговора о франшизингу, обично садржи и друге елементе који нису типични за уговор о лиценци: оснивање новог

⁴⁹ Чл. 686. и 692. Закона о облигационим односима.

⁵⁰ Чл. 54. Закона о спољнотрговинском пословању. Чл. 687. Закона о облигационим односима.

⁵¹ У појединим трговачким областима, као што је индустрија безалкохолних пића, стицање права на производњу и промет патентом заштићених производа, релативно је ретко предмет уговора о франшизингу. Ноторан је пример Кока-Коле, која је заштитила трговачко име, жиг и логотип, али није патентирала сируп, већ га чува као пословну тајну. Ово стога што је правна заштита имена, жига и логотипа временски неограничена, док је заштита патента временски ограничена.

привредног субјекта, испорука сировина и опреме, обезбеђење менаџмента итд. Исти критеријум разграничења у односу на уговор о франшизингу — целина пословног подухвата — може се *in ultima linea* применити и на друге набројане уговоре. Стога преовлађује становиште по којем је франшизинг, по својој правној природи, *sui generis* уговор.

Др Милорад Живановић
доцент Правног факултета у Бања Луци

ПОСТУПАК ПОВОДОМ ПРЕИНАЧЕЊА ТУЖБЕ*

У парничном поступку тужба може бити преиначена од момента достављања тужбе суду, па све до закључења главне расправе (чл. 190. ст. 1. Закона о парничном поступку од 1976. године — скраћено ЗПП).¹ У жалбеном поступку није дозвољено преиначење тужбе.² Тако, на пример, ако се тужбом побија опорука због недостатка у вољи опоручитеља, онда се не може тек у жалби против првостепене пресуде побијати опорука, и због недостатка форме, јер је то преиначење тужбе противно чл. 190. Закона.³

Не сматра се да је тужба преиначена пре закључења главне расправе ако је поднесак са изјавом о повећању тужбеног захтева упућен суду поштом препоручено на дан рочишта на коме је главна расправа закључена, а стигао након тог дана.⁴

Тужилац може повећати тужбени захтев и након признања захтева све до доношења пресуде. Ово због тога што према одредби члана 190. ст. 1. ЗПП тужилац може повећати тужбени захтев све до закључења расправе. Признањем тужбеног захтева од стране туженога поднеском ван рочишта или на рочишту, тужилац није преклудиран у овом праву и све док суд не донесе пресуду на основу признања

* Рад примљен: 7. III 1994.

¹ Одељење Врховног суда Србије — Нови Сад, Гж-56/64 (Гласник Адвокатске коморе Војводине, Нови Сад, октобар 1964).

² Врховни суд Војводине, Гж-277/58 (Гласник Адвокатске коморе Војводине, Нови Сад, октобар 1958, број 10).

³ Врховни суд Војводине Гж-137/62 (Збирка судских одлука, Београд, 1962, Књ. VII, св. 1, одлука бр. 41).

⁴ Врховни суд БиХ, Пж-601/87 од 14. VII 1988. године (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, октобар—децембар, 1988, број 4, одлука бр. 144).

може, у складу са овлашћењем из наведене законске одредбе, да повећа тужбени захтев као што и тужени све до тада може опозвати признање тужбеног захтева у смислу одредбе члана 331. ств 3. ЗПП.⁵ Поред тога, суд је овлаштен да цени да ли је изјава о признању тужбеног захтева дата са намером да тужиоца онемогући да преиначи тужбени захтев, те ако ово утврди, да такво располагање туженог не уважи.⁶ Обратно, пресуда на основу признања не може се донети ако је у часу њеног доношења у судском спису постојао поднесак тужиоца којим преиначава тужбу повећањем тужбеног захтева. Изјава туженог о признању тужбеног захтева не може се узети као момент закључења сваког расправљања у односном предмету, јер и из одредбе члана 331. став 3. ЗПП проистиче да могу наступити одређене околности због којих и после признања тужбеног захтева постоји потреба проверавања одређених околности и чињеница, а та провера се може вршити и на рочишту за главну расправу. У поменутом пропису изричито је наведена могућност одлагања доношења пресуде на основу признања, ако се укаже потреба прибављања обавештења у вези са чињеницом да ли се ради о признању тужбеног захтева са којим странке не могу располагати (чл. 3. ст. 3. ЗПП). Може се појавити и сумња да ли признање тужбеног захтева садржано у поднеску потиче од туженог, па је и у овом случају потребно прибавити потребна обавештења, а у ту сврху се може заказати и рочиште за главну расправу. Сама чињеница, о којој је реч у члану 331. став 4. ЗПП, да тужени може опозвати признање тужбеног захтева све до момента доношења пресуде, указује на то да се признање тужбеног захтева не може поистоветити са моментом закључивања расправљања пред судом.⁷ Од ове ситуације треба разликовати случај када тужилац у току поступка изврши објективно преиначење тужбе, онда тужени може одмах по извршеном преиначењу признати тужбени захтев.⁸

Чињеница да тужилац није навео да преиначује тужбу, није одлучна јер је битан садржај предлога странке а не назив поднеска.⁹

Код преиначења тужбе повећањем тужбеног захтева тужилац је дужан да поднесе доказ о уговореној месној надлежности иако се

⁵ Врховни суд БиХ, Рев. 376/87. од 14. априла 1988. године (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, април—јуни, 1988, број 2, одлука бр. 89).

⁶ Врховни суд БиХ, Пж. 376/88. од 31. маја 1989. године (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, април—јуни, број 2, 1989, одлука бр. 143).

⁷ Врховни суд БиХ, Рев. 112/88 од 8. XII 1988. године (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, октобар—децембар, број 4, 1988, одлука бр. 145).

⁸ Виши привредни суд Србије, Пж-1598/74 (Томислав Ралчић-Вишњоје Танасковић: Закон о парничном поступку са коментаром, судском праксом и обрасцима, НИП „Књижевне новине”, редакција „Стручна књига”, Београд, 1977 — скраћено Ралчић-Танасковић: ЗПП са коментаром, стр. 379).

⁹ Решење Вишег привредног суда Војводине Пж-934/73 од 10. VII 1973 (Зборник судске праксе, Београд, 13—14/1974, одлука бр. 784).

преиначени тужбени захтев заснива на другом правном послу. Ако тужени овако не поступи, суд ће одбити поднесени предлог тужиоца за преиначење тужбе и огласиће се месно ненадлежним односно утврдиће да је за повећани тужбени захтев надлежан суд опште надлежности према седишту туженог.¹⁰

Тужилац може повећати тужбени захтев накнаде нематеријалне штете, након делимичног укидања првостепене пресуде, по жалби туженог, позивајући се на инфлацију домаће валуте.¹¹

Ако је парнични суд за преиначену тужбу стварно ненадлежан, донеће решење којим се оглашава стварно ненадлежним за доношење одлуке о преиначењу и доставиће предмет надлежном суду који ће, ако се тужени противи преиначењу, решити да ли је преиначење дозвољено (чл. 190. ст. 4. ЗПП).¹²

Стварно надлежан суд ће увек дозволити преиначење и наставиће поступак по преиначеној тужби, ако се тужени није противио преиначењу. Међутим, ако се тужени противи преиначењу, а суд нађе да би било целисходно, дозволиће преиначење и наставиће поступак по преиначеној тужби, јер против решења којим се усваја преиначење није дозвољена посебна жалба (чл. 190. ст. 8. ЗПП). Супротно овоме, ако стварно надлежни суд, који треба да одлучи о дозвољености преиначења тужбе, не усвоји преиначење, тужилац може изјавити жалбу и тек по правоснажности решења, предмет се враћа на даљи поступак оном стварно надлежном суду, који је водио поступак по првобитној тужби, али није био овлашћен само да одлучи о дозвољености преиначења.¹³

Ако се тужени не противи преиначењу, а за спор о преиначеној тужби је стварно надлежан суд првог степена, нижи суд првог степена ће доставити предмет вишем, стварно надлежном суду да би наставио поступак. Слично ће поступити и судија појединац када је о дозвољености преиначења тужбе овлашћено веће, зато што би оно било надлежно да настави поступак по преиначеној тужби.

¹⁰ Решење Вишег привредног суда Војводине Пж-427/73 од 21. IX 1973 (Зборник судске праксе, Београд, 13—14/1974, одлука бр. 782).

¹¹ Врховни суд БиХ, број Рев. 112/89. од 19. октобра 1989. године (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, октобар—децембар, број 4. од 1989, одлука бр. 202).

¹² Кад је тужилац, поступајући по позиву суда да исправи тужбу, извршио субјективно преиначење тужбе, тако што је за тужену странку означио физичко лице, онда Окружни привредни суд није био овлашћен да тужбу, као неуредну одбацује, већ је требало да се огласи стварно ненадлежним и предмет достави месно и стварно надлежном суду опште надлежности (Виши привредни суд у Београду, Сл-1476/70, *Ралчић-Танасковић*: ЗПП са коментаром, стр. 381).

¹³ *Ралчић-Танасковић*: ЗПП са коментаром, стр. 374; Врховни суд Хрватске, Гж-2496/71 од 11. I 1973. године (*Милка Јанковић, Живоша Јанковић, Хранислав Карамарковић, Драгољуб Пејровић*: Коментар Закона о парничном поступку, „Привредна штампа”, Београд, 1977 — скраћено *Јанковић* и др.: Коментар ЗПП, стр. 251).

Према томе, суд који води поступак по првобитној тужби, одлучује и о дозвољености преиначења тужбе само ако је стварно надлежан за решавање и по преиначеној тужби.

Након доношења решења о дозволи преиначења тужбе, суд је увек дужан да туженоме остави време потребно за припрему за расправљање по преиначеној тужби, ако за то није имао довољно времена. Ако се тужени није противио преиначењу, суд ће му оставити време за припрему само ако тужени то захтева и под условом да није имао пре тога довољно времена за припрему по поднеску у којем је захтевано преиначење тужбе.¹⁴

Ако је до преиначења тужбе дошло на припремном рочишту или на рочишту за главну расправу (кад се припремно не одржава) онда није могуће донети пресуду због изостанка по преиначеној тужби.

У току припремања главне расправе одлуку о преиначењу доноси председник већа, а на главној расправи о преиначењу тужбе одлучује веће.

Ако је о захтеву за преиначење одлучило веће, а не судија појединац, онда такав пропуст представља битну повреду одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 1. ЗПП.¹⁵

Околност да је суд допустио преиначење тужбе, а да о томе није донео посебно решење, не представља битну повреду одредаба парничног поступка.¹⁶ Супротно овоме, пропуст суда да о неприхватању преиначења тужбе одлучи посебним решењем може представљати релативно битну повреду одредаба парничног поступка.¹⁷ Ако тужилац преиначи тужбу тако што повећа тужбени захтев, онда суд чини битну повреду одредаба парничног поступка уколико примени одредбе члана 465. ЗПП без претходног одлучивања о предлогу тужиоца за преиначење тужбе.¹⁸

Кад у току парнице дуђе до преиначења тужбе односно против тужбе променом истоветности захтева тако да се уместо потраживања у новцу тражи неновчано потраживање, дозвољеност ревизије, против другостепене пресуде цени се према граничној вредности предмета спора прописаној Законом о парничном поступку важећем у време када је преиначење извршено.¹⁹

Када у току спора дође до преиначења тужбе у виду повећаног тужбеног захтева, а не ради се о потраживању где би камате текле по року утврђеном уговором или опоменом пре тужбе, онда камата тече

¹⁴ Ралчић-Танасковић: ЗПП са коментаром, стр. 375.

¹⁵ Врховни суд Војводине, решење Пж. 392/81. од 24. марта 1982. године (Зборник судске праксе, Београд, 42/1982, одлука бр. 1420).

¹⁶ Врховни суд Хрватске, Гж-399/73. од 5. IX 1974. године (Јанковић и др.: Коментар ЗПП, стр. 251).

¹⁷ Пресуда Врховног суда Хрватске Рев-1959/84. од 8. I 1985. године (Збирка судских одлука, Београд, 1985, књ. X, св. 1—2, одлука бр. 115).

¹⁸ Виши привредни суд Србије, Пж-386/75 (Ралчић-Танасковић: ЗПП са коментаром, стр. 376).

¹⁹ Одлука Врховног суда Србије, Рев. I 1594/91, од 6. XI 1991. године (Право — теорија и пракса, Нови Сад, 8—10/1992, стр. 101).

од дана тужбе на првобитно утужени износ, а не повећани захтев од дана преиначења тужбе.²⁰

Ако се у току парнице повећају стопе затезних камата, веровник може повећати захтев за процесне камате у складу с изменом каматне стопе у Одлуци СИВ-а. То повећање се примењује од дана када је према Одлуци СИВ-а стопа затезних камата повећана, а не од дана када је у парници такав захтев за процесним каматама постављен.²¹

Ако након издавања платног налога дође до субјективног преиначења тужбе, суд ће укинути издати платни налог, а о тужбеном захтеву против новог туженог одлучиће пресудом.²² Ово због тога што платни налог не гласи на новоозначеног туженог и што такво решење не би могло бити подобно за извршење.

Тужилац може у парници поводом приговора на платни налог, преиначити тужбу повећањем захтева за затезне камате на оспорено главно потраживање. Ако тужени, након таквог преиначења, одустане од приговора на платни налог, о повишеном делу захтева за камате суд ће одлучити пресудом.²³

У случају субјективног преиначења тужбе, првобитни туженик има право на накнаду проузрокованих парничних трошкова.²⁴

²⁰ Врховни суд Србије, Гж. 392/85. од 16. априла 1985. године (Зборник судске праксе, Београд, 53/1986, одлука бр. 4882).

²¹ Виши привредни суд Србије Пж-363/88. од 28. I 1988. године (Часопис Судска пракса, Београд, 5/1988, стр. 40); Виши привредни суд Србије Пж-4472/88. од 10. X 1988. године (Часопис Судска пракса, Београд, 2/1989, стр. 48); Виши привредни суд Србије Пж-5143/88. од 9. XI 1988. године (Часопис Судска пракса, Београд, 2/1989, стр. 47).

²² Став заузет на XX јубиларном координационом састанку виших привредних судова, привредних одељења врховних судова република и покрајина и судова удруженог рада Босне и Херцеговине и Војводине одржаном у Доњем Милановцу од 10—12. VI 1987. године (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, април—јуни, број 2. од 1987, стр. 52); Врховни суд БиХ, број Пж. 520/87. од 23. јуна 1988 (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, јули—септембар, број 3. од 1988. године, одлука бр. 126).

²³ Врховни суд БиХ, број Пж. 811/88. од 27. новембра 1989. године (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, јануар—март, број 1. од 1990, одлука бр. 133); Врховни суд БиХ, број Пж. 190/86. од 9. септембра 1986 (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, октобар—децембар, број 4. од 1986, одлука бр. 54); Врховни суд БиХ, број Пж. 260/88. од 10. јула 1989 (Билтен судске праксе Врховног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, јули—септембар, 1989, број 3, одлука бр. 107).

²⁴ Решење Вишег привредног суда у Београду, Пж-2326/73. од 14. новембра 1973 (Зборник судске праксе, Београд, 13—14/74, одлука бр. 798).

Милан Васић

судија Већа за прекршаје у Новом Саду

ВАНРЕДНА ИЗМЕНА ПРАВОСНАЖНОГ РЕШЕЊА О ПРЕКРШАЈУ ЗБОГ ОДЛУКЕ О НОВЧАНОЈ КАЗНИ*

Правило је да су ванредна правна средства против правоснажних судских одлука, одлука органа за прекршаје и органа управе прописана одговарајућим процесним законима. Од овог правила постоји изузетак предвиђен у члану 57. Закона о поступку пред Уставним судом и правном дејству његових одлука („Сл. гласник Републике Србије” бр. 32/91), где је прописано да свако коме је повређено право коначним или правоснажним појединачним актом, донетим на основу закона или другог прописа и општег акта, за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом или законом, има право да у року од 6 месеци од дана објављивања одлуке Уставног суда у „Сл. гласнику Републике Србије”, ако од достављања појединачног акта до подношења предлога или иницијативе за покретање поступка није протекло више од две године, тражи од надлежног органа измену тог појединачног акта. Доношењем Одлуке Уставног суда Републике Србије којом се утврђује да Уредба о валоризацији новчаних казни за прекршаје из републичких прописа, коју је донела Влада Републике Србије („Сл. гласник Републике Србије” бр. 8/94), није у сагласности са Уставом и законом, стекли су се услови за примену наведеног ванредног правног средства и у прекршајном поступку. О тим условима биће речи у даљем излагању.

1. Напред наведена Одлука Уставног суда Србије објављена је 9. децембра 1994. године („Сл. гласник Републике Србије” бр. 69/94), што значи да се ово ванредно правно средство може користити све до 9. јуна 1995. године. До тог дана, наиме, захтев за измену правоснажног решења о прекршају мора бити достављен органу за прекршаје

* Рад примљен: 23. II 1995.

сходно роковима и рачунању рокова из члана 146. и 147. Закона о прекршајима („Сл. гласник СР бр. 44/89, Сл. гласник СР бр. 21/90, 11/92, 20/93, 53/93, 67/93 и 28/94). Други услов за рачунање рока у коме се захтев може поднети, тј. да од достављања појединачног акта (решења о прекршају) до подношења предлога или иницијативе за покретање поступка није протекло више од две године, у овом случају није интересантан, јер је Уредба за коју је Одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом и законом донета пре нешто више од годину дана, што значи да ни предлог односно иницијатива нису могли раније да буду поднети.

2. Предмет предлога за измену може бити свако правоснажно решење о прекршају, без обзира да ли је против њега коришћено које правно средство предвиђено Законом о прекршајима, па дакле и решење о прекршају донето у скраћеном поступку против кога није било приговора, под условом да је новчана казна таквим решењем одређена применом Уредбе о валоризацији новчаних казни за прекршаје из републичких прописа.

Закон о поступку пред Уставним судом и правном дејству његових одлука није везао право на подношење предлога за измену правоснажног појединачног акта само на оне акте који су постали правоснажни пре дана објављивања Одлуке Уставног суда, тако да предлогом може бити обухваћено и решење о прекршају које је постало правоснажно и после 9. децембра 1994. године, па све до истека рока у коме се ово ванредно правно средство може користити. Истина, окривљени и лица која имају право жалбе имају могућност да у редовном жалбеном поступку нападају првостепено решење о прекршају из истих разлога, али ова лица могу рок за жалбу и да пропусте не знајући за Одлуку Уставног суда. Опште правило да непознавање закона не извињава у овом се случају не би могло применити јер Одлука Уставног суда није закон, пропис или општи акт, иако се управо на њих односи, а са друге стране, Одлука Уставног суда о којој је реч, по сазнањима аутора ових редова, није осим објављивања у „Сл. гласнику РС” на неки други начин, на пример путем средстава јавног информисања, учињена доступном јавности.

3. Према чл. 57. ст. 1. Закона право на подношење предлога за измену правоснажног решења о прекршају припада сваком коме је повређено право таквим решењем. Пошто је реч о новчаној казни, то право припада пре свега окривљеном, било да је он казну платио у целини или делимично, или је делимично или у целини издржао казну затвора у коју му је новчана казна замењена. То право би могли имати и наследници окривљеног који је платио новчану казну, односно правни следбеници окривљеног правног лица, а остала лица која имају право на жалбу — само уколико докажу или бар учине вероватним какво им је право повређено тиме што је окривљени платио новчану казну применом противуставне и противзаконите Уредбе.

4. Питање органа надлежног за одлучивање по предлогу за измену правоснажног решења о прекршају није могуће решити само на

основу прописа о надлежности садржаних у Закону о прекршајима, јер ти прописи (чл. 93. и 94) на то питање не дају одговор, а са друге стране, омогућују да и првостепени и другостепени органи за прекршаје врше и друге послове односно одлучују о другим питањима која су им Законом стављена у надлежност. Због тога се одговор мора тражити у сврси и карактеру овог ванредног правног средства. Предлог за измену правоснажног решења о прекршају је по нашем мишљењу најближи неправом понављању прекршајног поступка, а о понављању прекршајног поступка одлучује у првом степену увек првостепени орган за прекршаје. Неправо понављање би било стога, што се поводом предлога за измену не спроводи никакав поступак пре доношења измењеног решења, већ се правоснажно решење о прекршају мења само у делу одлуке о казни. Према томе, без обзира да ли је решење о прекршају постало правоснажно истеком рока за употребу редовног правног средства или након спроведеног жалбеног поступка, о предлогу за измену правоснажног решења о прекршају увек треба да одлучује првостепени орган за прекршаје. На тај начин би се обезбедила и двостепеност, јер подносиоца захтева за покретање прекршајног поступка и окривљеног не би требало оставити без права да се против измењеног решења о прекршају жали. Измењено решење у делу одлуке о казни мора такође да води рачуна о свим околностима које утичу да казна буде већа или мања, у ком смислу орган који поново одлучује о казни може неку важну околност да изостави, да је неоправдано прецени или прида мању важност од потребне.

5. Предлог за измену правоснажног решења о прекршају треба као и сваки поднесак да удовољава основном захтеву да буде разумљив и да садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити. С тим у вези, предлог за измену треба да садржи основне податке о правоснажном решењу о прекршају чуја се измена тражи (назив органа који га је донео, број и датум доношења), захтев да се правоснажно решење о прекршају измени у делу одлуке о казни, основ за измену и потпис подносиоца односно, ако је у питању правно лице, потпис овлашћеног лица и печат правног лица. Наравно уколико се предлог за измену подноси путем браниоца или пуномоћника, потребна је одговарајућа пуномоћ. Предлог је довољно поднети само у једном примерку: за орган који о њему одлучује.

6. Поводом предлога за измену правоснажног решења о прекршају, првостепени орган за прекршаје доноси одлуку којом мења то решење у делу одлуке о казни, отклањајући у том делу примену Уредбе о валоризацији новчаних казни за прекршаје из републичких прописа, примењујући пропис који је у време извршења прекршаја био на снази, као да наведена Уредба није ни донета. Ради се, дакле, о ремонстративном, недеволутивном, ванредном правном леку. Одлука се доноси у форми решења која има карактер решења о прекршају, јер сходно члану 239. став 1. Закона о прекршајима, одлуку о изреченим санкцијама садржи искључиво решење о прекршају којим се окривљени оглашава одговорним за прекршај. У друге делове право-

снажног решења о прекршају се не дира, осим уколико нису у вези са изреченом казном. У том смислу се у сваком случају, уколико предлог за измену решења о прекршају буде усвојен, мора изменити и део решења који се односи на начин замене новчане казне у случају да окривљени казну не плати, а евентуално, уколико новчана казна изостане, и део решења који се тиче рока плаћања те казне.

Поводом захтева за измену правоснажног решења о прекршају, окривљеном се не могу наметати нови трошкови, јер би то било у супротности са природом и циљем због кога је ово ванредно правно средство уведено.

Законом није решено питање у ком року првостепени орган за прекршаје треба да поступи по предлогу за измену правоснажног решења о прекршају, па се има применити опште начело о економичности прекршајног поступка по коме је првостепени орган за прекршаје дужан да поступак спроведе без одуговлачења, што значи да треба одлуку да донесе у року од 8 дана од подношења предлога, будући доношењу решења о измени не претходе никакве радње. Наравно, то све под претпоставком да је предлог за измену уредан.

7. Успостава повређеног права обавезно намеће и питање права на повраћај плаћеног износа новчане казне који нема ослонца у измењеном решењу о прекршају, као и адекватне накнаде штете за време проведено у затвору до кога је дошло услед замене тако изречене новчане казне затвором. Ово је вероватно најдискутабилније питање, јер за повраћај новчане казне, као и за накнаду штете због издржавања казне затвора којом је замењена новчана казна, нема ослонца у одредбама о повраћају новчаних износа и другим случајевима права на накнаду штете из Закона о прекршајима (чл. 300. и 301), док би се, са друге стране, ускраћивањем тог права лицима по основу измењеног правоснажног решења о прекршају, лица која су поднела предлог у том смислу ставила у неповољнији положај од оних лица против којих се поступак извршења у смислу члана 56. став 3. Закона о поступку пред Уставним судом и правном дејству његових одлука неће ни спровести односно ако је извршење започето — обуставља, само зато што изречену новчану казну нису платила или се извршење из ко зна којих разлога није одмах спровело. Због тога смо мишљења да и у овим случајевима треба признати тим лицима право на накнаду штете односно повраћај плаћене новчане казне за део који нема ослонца у измењеном решењу. Само на тај начин могуће је, не само изједначавање наведених лица у праву на успоставу повређеног права, већ и остварити сврсисходност подношења предлога за измену правоснажног решења о прекршају у смислу члана 57. Закона о поступку пред Уставним судом и правном дејству његових одлука.

На крају, потребно је нагласити да се ванредно правно средство о коме је напред било речи односи само на прекршаје из републичких прописа, а не и на оне прекршаје којима се повређују савезни прописи. Толико, да не буде забуне, будући слична Уредба постоји и на савезном нивоу, али њу Уставни суд Југославије није прогласило противуставном и незаконитом.

ХРОНИКА

НОВИ САД, 31. јануар 1995. — Подручна јединица Републичке управе јавних прихода у Новом Саду донела је истоветна решења, којима свим адвокатима, изузев тежих инвалида и старијих од 65 година, одбија захтеве за паушално плаћање пореза у 1995. години. Насупрот одредби чл. 69. Закона о порезу на доходак грађана, која даје могућност плаћања пореза према паушално утврђеном нето приходу, уз мерила која укључују и околности сваког конкретног случаја, управни орган се, без упуштања у конкретне околности, руководио искључиво дописом Републичке управе јавних прихода, достављене свим подручним јединицама, под насловом „Преглед неодложних задатака...”.

* * *

ПОДГОРИЦА, 15. фебруар 1995. — Скупштина Републике Црне Горе одлучила је да надлежност у области кривичног материјалног законодавства делегира на Савезну скупштину, ради доношења јединственог Кривичног закона.

Иста одлука очекује се и од Народне скупштине Републике Србије.

* * *

БЕОГРАД, 15. фебруар 1995. — Председништво Савеза адвокатских комора Југославије, на седници одржаној у Београду, усагласило је текст предлога и примедба на тезе за Закон о адвокатури и доставило га Министарству правде Савезне владе.

На истој седници утврђен је списак адвоката који би преузели одбрану по службеној дужности пред Међународним судом за ратне злочине у некадашњој Југославији. Овом списку адвоката придружила су се три адвоката из Грчке и по један адвокат из САД и Канаде. Своју жељу да буду увршћени у списак најавило је и неколико адвоката из Француске.

* * *

НОВИ САД, 18. фебруар 1995. — Председништво Савеза адвокатских комора Југославије, на седници одржаној у Новом Саду, сачинило је модел Закона о адвокатури у складу са својим предлозима и примедбама на тезе за Закон.

* * *

БЕОГРАД, 20. фебруар 1995. — Председник Савезне владе, г. Рadoје Контан примио је председника Адвокатске коморе Србије, г. Милана Вујина, председника Адвокатске коморе Црне Горе, г. Светозара Поповића и председника Адвокатске коморе Војводине, г. Борба Вебера и задржао се са њима у разговору о проблемима у адвокатури и о начелним ставовима Савеза адвокатских комора Југославије везаним за припрему новог Закона о адвокатури. Разговору су присуствовали потпредседник Савезне владе и Савезни министар правде, г. Урош Кликовац и председник Правног савета Савезне владе, г. Милован Бузацић.

* * *

БЕЧ, 23—25. фебруар 1995. — Тема XXIII конференције председника адвокатских комора и правних друштава Европе (Бечки адвокатски разговори) била је: „Слободна адвокатура или правни бизнис”. Једнодушна оцена је да адвокатски позив није спојив са привредном или комерцијалном делатношћу. У име Савеза адвокатских комора Југославије извештај је поднео председник, г. Милан Вујин. Адвокатску комору Војводине представљао је председник, г. Борба Вебер.

* * *

НОВИ САД, 27. фебруар 1995. — Адвокатска комора Војводине позитивно је одговорила на позив да њени чланови учествују на X конференцији Адвокатске коморе Србије, сазваној за 11. март 1995. године са темом: „Положај адвокатури у светлости новог Закона о адвокатури и мерама нове пореске политике”.

* * *

БЕОГРАД, 1. март 1995. — Потпредседник Савезне владе и Савезни министар правде, г. Урош Кликовац, и председник Правног савета Савезне владе, г. Милован Бузацић, са сарадницима, примили су председника Савеза адвокатских комора Југославије, г. Милана Вујина, и представнике Адвокатске коморе Војводине, гђу Јованку Марић, г. Светозара Добросављевића и г. Горана Станивковића и задржали се са њима у разговору о предлозима и примедбама Савеза адвокатских комора Југославије на тезе за Закон о адвокатури.

РАДНО ПРАВО

НАЧЕЛА АКУЗАТОРНОСТИ И ЛЕГАЛИТЕТА У ДИСЦИПЛИНСКОМ ПОСТУПКУ

Дисциплински орган чини битну повреду поступка доношењем одлуке којом изриче дисциплинску меру за повреду радне обавезе која није обухваћена захтевом за покретање дисциплинског поступка.

Из образложења

„Тужитељу је изречена дисциплинска мера престанка радног односа за повреду радних обавеза које нису обухваћене, ни наведене у захтеву за покретање дисциплинског поступка. У току трајања дисциплинског поступка, по поднетом захтеву, тужитељ је дао своју одбрану у вези навода из захтева, а донетом одлуком туженог тужитељу се ставља на терет друга повреда радне обавезе. На овај начин учињена је битна повреда поступка од стране туженог, па је донета одлука туженог — дисциплинска мера престанка радног односа тужитељу — незаконита.”

(Окружни суд у Новом Саду бр. Гж. 3772/93. од 30. 05. 1994)

Приредила
Љубинка Кркљуш
адвокат у Новом Саду

ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

ОДЛАГАЊЕ ИЗВРШЕЊА (Чл. 63. ст. 2. ЗИП-а)

Испуњени су услови из чл. 63. ст. 2. ЗИП-а за одлагање извршења, ако је због примене санкција међународне заједнице према СР Југославији платни промет тако ограничен да је дужнику онемогућено да прибавља и располаже својим средствима у иностранству, па из тих разлога није у могућности ни своју обавезу према иностраном партнеру благовремено да измири.

Из образложења

Према одредби чл. 63. ст. 2 Закона о извршном поступку, на основу које одредбе је првостепени суд одложио извршење, прописано је да је за постојање овог степена доказаности потребна само вероватност која не искључује могућност супротног. Према томе, општепозната је чињеница, да је у условима примене санкција међународне заједнице према СР Југославији доведена у питање могућност функционисања платног промета са иностранством, и првостепени суд није био у обавези да утврђује ову чињеницу како се указује жалбом. Из ових разлога стекли су се услови да се побијано решење о одлагању извршења потврди, а жалба повериоца одбије као неоснована.

(Решење Вишег привредног суда Пж. 832/94. од 10. 10. 1994)

ИСПЛАТА ПРОТИВВРЕДНОСТИ СТВАРИ У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ (Чл. 214. и 218. ЗИП-а)

Ако код дужника нису нађене покретне ствари које су предмет извршења по правоснажној пресуди, поверилац може захтевати да суд у поступку извршења процени вредност ствари и наложи дужнику да новчану противвредност ствари исплати повериоцу.

Из образложења

Из списка предмета произилази да је по предлогу повериоца одређено извршење према дужнику на основу пресуде Привредног суда у Н. и дужник обавезан да повериоцу испоручи 246 врећа цемента у паковању од 50 кг и да му надокнади трошкове поступка у износу од 301 динар. Како дужник није извршио испоручу наведене робе, поверилац је предложио да се дужник обавезе на плаћање новчаног износа противвредности 246 врећа цемента од 50 кг, због чега је побијаним решењем првостепени суд обавезао дужника на плаћање противвредности робе, пошто је утврдио садашњу цену цемента по једном килограму на основу ценовника достављеног од РО за промет грађевинског материјала у Н.

Оцењујући наводе жалбе и доказе у списима, овај суд налази да је правилно применио материјално право када је обавезао дужника на плаћање противвредности дуговане робе. Да би се избегло вођење новог спора између странака, ради исплате противвредности ствари које је дужник био у обавези да преда повериоцу, а које нису пронађене, Закон о извршном поступку у одредби чл. 214 одредио је да се може на предлог повериоца извршити процена вредности тих ствари у поступку извршења и наложити дужнику да исплати повериоцу. Према томе како је првостепени суд утврдио цену дуговане робе на основу извештаја трговинских организација које се баве прометом цемента, што се жалбом не спори, стекли су се услови да се побијано решење потврди, а жалба одбије као неоснована.

(Решење Вишег привредног суда Пж. 624/94. од 10. 10. 1994)

ТУЖБА РАДИ НЕДОПУСТИВОСТИ ИЗВРШЕЊА (Чл. 54. ЗИП-а)

Тужба ради недопустивости извршења може се поднети и без упућивања дужника да то учини, од стране извршног суда.

Из образложења

„Нижестепени судови су нашли да је тужба ради недопустивости извршења недозволена само зато што тужилац у извршном поступку није упућен на парницу. Тачно је да се одредбе о тужби ради недопустивости извршења из члана 54. Закона о извршном поступку тичу ситуације у којој је дужник по извршној исправи упућен на парницу. Али то не значи да се ова тужба може поднети само када извршни суд дужника упуту на парницу. Према чл. 26 став 1 Устава СРЈ, свако има право на једнаку заштиту права у законом утврђеном поступку. То важи и за тужбу недопустивости извршења. У противном, дужник који из неког разлога није упућен на парницу не би имао право на подношење ове тужбе, чиме би му се ограничавало уставно право на судску заштиту.

Одредбе члана 54. Закона о извршном поступку уређују однос између извршног и парничног поступка у погледу могућности подношења ове тужбе, али то не чине на ригидан начин, на шта указује и став 2. тога члана, који допушта подношење тужбе и по протеку рока одређеног од стране извршног суда. Ако је то допуштено, зашто би било недопуштено да дужник поднесе ову тужбу и када није упућен на парницу. Наравно, када за то постоје разлози.

У поновном поступку првостепени суд ће прибавити списе извршног као и парничног предмета у коме је настала извршна исправа, па ће тек онда приступити оцени допуштености тужбе ради недопустивости извршења. Ако нађе да је тужба умесна, са становишта њеног суштинског значења, приступиће расправљању и мериторном одлучивању, без обзира што упута на парницу нема. Ако нађе да претпоставке за тужбу ради недопустивости извршења нема, тек онда ће је одбацити. Разуме се одсуство упута на парни-

цу неће се узети као сметња за подношење ове тужбе.”

(Врховни суд Србије, Рев. 2086/94. од 18. маја 1994)

Коментар

Пресуда Врховног суда представља новину.

По досадашњем становишту, а у складу са чл. 54 ЗИП-а, дужник је парницу ради недопустивости извршења могао покренути једино када га на то упуту извршни суд, ако нађе да су спорне чињенице од којих зависи решење о приговору дужника. У том случају извршни суд заступаје са доношењем одлуке о приговору, док се правоснажно не оконча парница ради недопустивости извршења. Значи да је тада парнични поступак у функцији извршног поступка.

Насупрот томе, Врховни суд сматра да одредбе Устава СРЈ о једнакој заштити права у законом утврђеним поступцима, дозвољавају могућност да дужник и без упута од стране извршног суда, покрене парницу ради недопустивости извршења. Чини се да је становиште Врховног суда погрешно, јер ствара правну неизвесност. У ситуацији да дужник покрене парницу ради недопустивости извршења, без упута извршног суда, тада је та парница у колизији са извршним поступком, јер чињенице које за извршни суд нису спорне у парници постају спорне, тако да паралелно са извршним поступком тече и поступак ради утврђења да је извршење недопуштено. Тада извршни суд нема обавезу да застане са спровођењем извршења, из разлога што није упutio дужника на покретање парнице ради недопустивости извршења. Досадашњим становиштем није било повређено уставно начело о једнакој заштити права у законом утврђеним поступцима, јер је парнични поступак ради недопустивости извршења у функцији и произилази из извршног поступка, па се према томе и може покренути једино по упуту од стране извршног суда.

Избор и коментар
Предраг Веселиновић
авокат у Новом Саду

УПРАВНО ПРАВО

ОВЛАШЋЕЊА ФИНАНСИЈСКЕ ПОЛИЦИЈЕ

За примену одредбе чл. 19 Закона о контроли, утврђивању и наплати јавних прихода потребно је да су испуњени законски услови и то да је роба намењена продаји и да је роба прибављена без доказа да су плаћени прописани порези, што значи да је потребно постојање два услова. При том инспекцијски орган на лицу места према количини одређене робе цени да ли је иста намењена продаји или не, као и према месту где је роба одузета.

Из предмета

Грађанин В. М. из Новог Сада у свом возилу марке „голф дизел” превозио је у јануару 1993. године 90 литара дизел горива од Бачке Паланке до Новог Сада. Органи СУП-а Нови Сад су претресли возило на путу и од власника возила одузели гориво са амбалажом. Уследило је решење Финансијске полиције из Новог Сада о одузимању робе—горива на основу чл. 19 Закона о контроли, утврђивању и наплати јавних прихода. У жалби другостепеном управном органу жалилац је побијао првостепено решење због тога што се не ради о роби, јер је гориво набављено за употребу у сопственом возилу, затим да је гориво набавио на бензинској пумпи на којој није добио рачун јер се такав рачун издаје само по захтеву купца горива.

Решавајући по жалби другостепени управни орган је одбио жалбу, па је оштећени грађанин покренуо спор код Врховног суда Србије.

Врховни суд Србије је тужбу уважио и поништио другостепено решење наложивши Главном инспектору Републичке управе јавних прихода, Финансијска полиција у Београду, доношење новог другостепеног решења уз поштовање примедби садржаних у пресуди У. бр. 2644/93. У образложењу пресуде Врховног суда, поред напред истакнуте сентен-

ције, наведено је још и то да је неприхватљив став другостепеног органа да тужилац треба да поседује доказ о куповини горива, будући да према одредби чл. 49 Закона о порезу на промет обавеза издавања рачуна, односно регистровање промета преко регистар касе, не односи се на промет нафтних деривата преко пумпних станица. Уз то, у оспореном другостепеном решењу није дата оцена ни чињеница да ли је гориво намењено промету.

(Врховни суд Србије У. бр. 2644/93. од 29. IX 1993)

Коментар

Грађанин В. М. је добио натраг своје гориво након две године дана, у време када више није имао возило са погоном на дизел гориво. Штета је очигледна. Ор-

гани Унутрашњих послова широко, па зато и противно члану 151 ЗКП-а користе овлашћење да „изврше потребан преглед превозних средстава“, јер то могу чинити само ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело које се гони по службеној дужности. Грађанин В. М. није био сумњив као извршилац кривичног дела за које се гони по службеној дужности. Уосталом, ни органи СУП-а након одузимања горива против власника нису поднели ни кривичну, ни прекршајну пријаву. Иако је власнику гориво враћено ипак је незаконитим поступањем органа СУП-а и финансијске полиције грађанин претрпео штету.

Избор и коментар

Зијад Загорчић

адвокат у Новом Саду

**СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА
одржане 03. 03. 1995. године**

1. Заказује се Изборна годишња Скупштина Адвокатске коморе Војводине за 24. 06. 1995. године. Сатница и место одржавања Скупштине биће одређени накнадно.
2. Адвокатски бал одржаће се 25. 03. 1995. године у свечаним салонима Хотела „Варадин“, са почетком у 21,00 час.
3. Јелена Јањић, дипломирани правник, рођена 20. 08. 1965. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Краља Александра Првог Карађорђевића 47/1.
4. Брише се из Именика адвокатских приправника Јелена Јањић, адвокатски приправник код Варади Имреа, адвоката у Зрењанину, са даном 03. 03. 1995. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.
5. Кеча Милан, дипломирани правник, рођен 21. 08. 1955. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Кисачка 11/3.
6. Зелић Горан, дипломирани правник, рођен 29. 01. 1968. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Краља Петра Првог 32/2.
7. Дроњак Жикица, дипломирани правник, рођен 08. 12. 1958. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Старој Пазови, Светосавска 9.
8. Барачков Милица, дипломирани правник, рођена 04. 10. 1953. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Вршцу, Жарка Зрењанина 28.
9. Чонић Зоран, дипломирани правник, рођен 01. 11. 1946. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Струмичка 3.
10. Филиповић Загорка, дипломирани правник, рођена 10. 07. 1941. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Инђији, Тржни центар Ламела Д, локал 25/1.
11. Ердељан Александар, дипломирани правник, рођен 27. 07. 1932. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Краља Петра Првог 19.
12. Радић Добривој, дипломирани правник, рођен 30. 09. 1935. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Народног фронта 35.

13. Кајон Мирослав, дипломирани правник, рођен 25. 03. 1955. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Борба Радужкова 15.

14. Трифуновић Шеик Катица, дипломирани правник, рођена 06. 10. 1942. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Краља Петра Првог 75.

15. Балинт Ливија, дипломирани правник, рођена 08. 10. 1961. године, уписује се 03. 03. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Ади, Бранка Радичевића 70.

16. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Ковјанић Оливера, рођена 24. 03. 1970. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лакић Николе, адвоката у Новом Саду, дана 03. 03. 1995. године.

17. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Биорац Звонимир, рођен 15. 07. 1967. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ристић Зорана, адвоката у Новом Саду, дана 03. 03. 1995. године.

18. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Обрадовић Марија, рођена 28. 05. 1969. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ристић Зорана, адвоката у Новом Саду, дана 03. 03. 1995. године.

19. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Павличић Игор, рођен 15. 10. 1970. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Филиповић Ивана, адвоката у Суботици, дана 03. 03. 1995. године.

20. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Ковачев Оливера, рођена 29. 06. 1969. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Јованов Мирослава, адвоката у Зрењанину, дана 03. 03. 1995. године.

21. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Павићевић Димитрије, рођен 09. 12. 1968. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Павићевић Миланка, адвоката у Новом Саду, дана 03. 03. 1995. године.

22. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Деља Владимир, рођен 27. 09. 1967. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кесић Љубише, адвоката у Панчеву, дана 03. 03. 1995. године.

23. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Здравко Ђосић, рођен 22. 05. 1967. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Варадић Имреа, адвоката у Зрењанину, дана 03. 03. 1995. године.

24. Условно се уписује Мијатов Војислав, дипломирани правник, рођен 22. 02. 1955. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Вршцу, Дvorsка 7, са даном давања свечане изјаве.

25. Условно се уписује Лаловић Драгана, дипломирани правник, рођена 11. 04. 1965. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Трг ЈНА 13/1, са даном давања свечане изјаве.

26. Условно се уписује Будинчевић Јулијана, дипломирани правник, рођена 26. 03. 1957. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Петра Драпшина 39, са даном давања свечане изјаве.

27. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Радић Добривој, адвокат у Новом Саду, са даном 02. 03. 1995. године, због пензионисања.

28. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Ердџан Александар, адвокат у Сремској Митровици, са даном 02. 03. 1995. године, због пензионисања.

29. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Филиповић Загорка, адвокат у Инђији, са даном 02. 03. 1995. године, због пензионисања.

30. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Благојевић Александар, адвокат у Руми, са даном 03. 02. 1995. године, услед смрти.

31. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Јовановић Велибор, адвокат у Новом Саду, са даном 01. 01. 1995. године, због заснивања радног односа. — Радић Горан, адвокат у Новом Саду, одређује се за преузимаатеља адвокатске канцеларије Јовановић Велибора.

32. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Нешковић Стахиња, адвокат у Шиду, са даном 01. 03. 1995. године, због пензионисања.

33. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Стојанов Татјана, адвокат у Новом Саду, са даном 31. 01. 1995. године, због заснивања радног односа. — Стојанов Зоран, адвокат у Новом Саду, именује се за преузимаатеља адвокатске канцеларије Стојанов Татјане.

34. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Флекач Владо, адвокат у Новом Саду, са даном 28. 02. 1995. године, због заснивања радног односа. — Соро Мирјана, адвокат у Новом Саду, именује се за преузимаатеља адвокатске канцеларије Флекач Владе.

35. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Коњовић Давид, адвокат у Сомбору, са даном 15. 02. 1995. године, због пензионисања. — Рачић Мила, адвокат у Сомбору, именује се за преузимаатеља адвокатске канцеларије Коњовић Давида.

36. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Мисиркић Радован, адвокат у Инђији, са даном 01. 03. 1995. године, због пензионисања. — Мисиркић Борђе, адвокат у Руми, именује се за преузимаатеља адвокатске канцеларије Мисиркић Радована.

37. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Трифуновић Драгана, адвокатски приправник у Зрењанину, на адвокатско-приправничкој вежби код Грујић Душана, адвоката у Зрењанину, са даном 07. 12. 1993. године.

38. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Кончар Соња, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Колесар Федора, адвоката у Новом Саду, са даном 28. 02. 1995. године.

39. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Олујић Горан, адвокатски приправник у Вршцу, на адвокатско-приправничкој вежби код Ковачевић Данила, адвоката у Вршцу, са даном 31. 01. 1995. године.

40. Узима се на знање да је Пацал Јулијана, адвокат у Фекетићу, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 07. 02. 1995. године, због болести. — Иванић Антал, адвокат у Бачкој Тополи, поставља се за привременог заменика Пацал Јулијани, адвокату у Фекетићу.

41. Узима се на знање да је Стајић Мита, адвокат у Сремској Митровици, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 13. 02. 1995. године, због болести. — Гурка Анђелко, адвокат у Сремској Митровици, поставља се за привременог заменика Стајић Мити, адвокату у Сремској Митровици.

42. Узима се на знање да је Китановић Башић Бранислава, адвокат у Новом Саду, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 01. 03. 1995. године, јер се налази на породичном одсуству. — Удружена адвокатска канцеларија Беднарик Снежане, Марковић Душанке и Јакоб Владимира, адвоката у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Китановић Башић Бранислави, адвокату у Новом Саду.

43. Узима се на знање да је Боројевић Марија, адвокатски приправник, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Симић Драгана, адвоката у Новом Саду дана, 17. 02. 1995. године, те да исту наставља 18. 02. 1995. године код Урошевић Мирославе, адвоката у Новом Саду.

44. Узима се на знање да је Андрејин Јелена, адвокат у Футогу, променила презиме у Бранков.

45. Узима се на знање да је Берманов Јасна, адвокатски приправник у Новом Саду, након истека породичног одсуства, наставила са радом као адвокатски приправник, почев од 01. 02. 1995. године.

46. Узима се на знање да су Бајић Мирослав, Борђевић Александар и Борђевић Зоран, адвокати у Сенти, основали Заједничку адвокатску канцеларију са седиштем у Сенти, Генерала Петра Драпшина 6, почев од 15. 01. 1995. године.

47. Узима се на знање да су Бркић Иван и Белић Бркић Владислава и Бркић Белић Даница, адвокати у Новом Саду, престали са радом као Удружена адвокатска канцеларија са седиштем у Новом Саду, почев од 01. 02. 1995. године, те да настављају са радом као самостални адвокати на адреси Нови Сад, Максима Горког 7.

48. Узима се на знање да су Новак Петар и Гобор Золтан, адвокати у Темерину, основали Удружену адвокатску канцеларију са седиштем у Темерину, Новосадска 383, почев од 24. 02. 1995. године.

49. Узима се на знање да су Никић Јелена и Шећеров Урош и Шећеров Миомир, адвокати у Новом Саду, основали Удружену адвокатску канцеларију са седиштем у Новом Саду, Булевар ослобођења 78, почев од 01. 01. 1995. године.

50. Узима се на знање да је Бућар Никола, адвокат у Шиду, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Сад, Дожа Берћа 52 д/2, почев од 20. 02. 1995. године.

51. Узима се на знање на је Драговић Тубић Војислава, адвокат у Новом Саду, преселила седиште своје адвокатске канцеларије у Бачки Јарак, Новосадска 42, почев од 21. 02. 1995. године.

52. Узима се на знање да је Бранков Јелена, адвокат у Футогу, преселила седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Сад, Вука Караџића 4, почев од 27. 02. 1995. године.

53. Узима се на знање да је Кишпалко Иван, адвокат у Србобрану, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Дожа Берћа 33, почев од 10. 02. 1995. године.

54. Узима се на знање да је Јолић Коста, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Војвођанских бригада 7/13, почев од 30. 01. 1995. године.

55. Узима се на знање да је Трбојевић Горан, адвокат у Суботици, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Нушићева 4/а, почев од 02. 02. 1995. године.

56. Узима се на знање да је Миковић Борђе, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Кисачка 11, почев од 01. 02. 1995. године.

57. Узима се на знање да је Бевц Борис, адвокат у Панчеву, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Кикиндска 18, почев од 01. 02. 1995. године.

58. Узима се на знање да је Владисављевић Драгутин, адвокат у Сомбору, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Стапарски пут 48, почев од 01. 03. 1995. године.

59. Узима се на знање да је Бајић Мирослав, адвокат у Сенти, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Генерала Петра Драпшина 6, почев од 15. 01. 1995. године.

60. Узима се на знање да је Филипов Бұра, адвокат у Панчеву, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Николе Тесле 15, почев од 01. 02. 1995. године.

61. Узима се на знање да је Жупунски Дарко, адвокат у Сремској Митровици, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Хотел „Сирмијум“, Пинкијева 6, почев од 27. 02. 1995. године.

62. Узима се на знање да су Ковачевић Бошко и Табаковић Невенка, адвокати у Новом Саду, преселили своју адвокатску канцеларију на адресу Грчкошколска 6, почев од 27. 02. 1995. године.

63. Узима се на знање да је Хорват Агнеш, адвокат у Суботици, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 25, почев од 01. 03. 1995. године.

64. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 11. 01. 1995. године између „Сенкотекса” из Сенте и Фењсароши Золтана, адвоката у Сенти.

65. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 27. 10. 1994. године између ДД за осигурање „Панонија” из Новог Сада и Пандуров Александре, адвоката у Новом Саду.

66. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 04. 01. 1995. године између Предузећа „Велебит” из Ветерника и Пандуров Александре, адвоката у Новом Саду.

67. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 09. 11. 1994. године између Холдинг компаније „Мојашевић РМ” из Новог Сада и Пандуров Александре, адвоката у Новом Саду.

68. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 22. 02. 1995. године између Предузећа „Кондор” из Суботице и Инђић Драгана, адвоката у Суботици.

Управни одбор

Уређивачки план за тематске бројеве „Гласника“ у 1995. години:
АДВОКАТУРА И ЕТИКА (рок за предају радова 31. III 1995)
МИТ И ПРАВО (рок за предају радова 17. IV 1995)
СВОЈИНСКА ТРАНСФОРМАЦИЈА (рок за предају радова 25. V 1995)
ПРАВО И МЕТАФИЗИКА (рок за предају радова 15. VII 1995)
РАДНИ ОДНОСИ У ТЕОРИЈИ И ПРАКСИ (рок за предају радова 1. X 1995)
ВЕШТАЧЕЊА У СУДСКОМ ПОСТУПКУ (рок за предају радова
1. XI 1995 — подтема)

Уређивачки одбор „Гласника“ моли своје сараднике да текстове за објављивање опреме уважавајући следеће сугестије:

- име, презиме, звање и занимање аутора исписати у левом углу прве странице изнад наслова, у прилозима за рубрике „чланци“ и „расправе“, а за рубрику „прикази“ и остале рубрике, на крају текста;
- радове кувати на пуној хартији само са једне стране листа, са таквим проредом и рубом да на једној страни има око 28 редова са по 60 словних места у реду;
- обим радова не би требало да прелази за чланке 15 страница, за расправе 10 страница, а за приказе и остале прилоге 6 страница;
- речи које треба да буду штампане латиницом, подвући црвеним, а речи које треба да буду штампане курсивом подвући црним или плавим;
- фусноте саставити по редним бројевима на крају текста, у истом прореду као текст, уз навођење података овим редом: име или иницијал имена и презиме аутора, назив дела или часописа, број књиге или тома (ако постоје), место издавања, година издавања (за часописе број и годиште), број странице (иза скраћенице стр.); ознаку *op. cit.* користити уместо назива дела и места и године издавања када се исто дело поново цитира на прескок, а ознаку *ibid.* када се исто дело цитира узастопно;
- радове треба потписати и уз њих приложити податке о адреси, броју телефона и броју жиро рачуна аутора.

ГЛАСНИК АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 60,00 дин., за иностранство
40 USA долара (жиро-рачун број 45700-678-2-2047
са назнаком „за Гласник“)

Овај број закључен је 3. III 1995. године.

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла
1991. године на ову публикацију плаћа се основни
порез на промет по Тарифном броју 8, став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: ГРАФИЧАР, Нови Сад

Штампа: ГРАФО-ОФСЕТ, Нови Сад

